

Neoficiální hudební scéna 80. let v Plzni a její konflikty s tehdejším režimem / Unofficial music scene of the 1980s in Pilsen and its clashes with the Communist regime

Petr Šilhánek

Abstrakt

Studie se zabývá neoficiální hudební scénou 80. let v regionu západních Čech a jejími střety s komunistickým režimem. Nejprve je objasněna výchozí situace v populární hudbě v regionu na přelomu 70. a 80. let. Poté práce sleduje vývoj zdejší neoficiální části hudební scény v průběhu 80. let. Těžiště studie leží v objasnění průběhu celostátní akce StB ODPAD v západočeském regionu a jejího dopadu na místní neoficiální kapely. Cílem akce ODPAD bylo eliminovat punkové a novovlnné kapely v Československu. Proto důležitou součástí práce tvoří popis konkrétních zásahů StB proti kapelám, srazům jejich příznivců i proti jednotlivým osobám. Svoje místo zde má i analýza metod, které StB při plnění úkolů v akci ODPAD používala.

Abstract

This study deals with the unofficial music scene of the 1980 s in the region of Western Bohemia and its clashes with the Communist regime. At the beginning of this project there is explained the initial situation of popular music in the region in the late 1970 s and early 1980 s. Then the development on the local unofficial popular music scene of the 1980 s is described. The prime focus of this master's thesis is to clarify the course of nationwide project of State Security Service called ‚ODPAD‘ in West Bohemian region and its impact on local unofficial bands. The aim of the ‚ODPAD‘ project was to eliminate punk and new wave music bands in Czechoslovakia. The description of particular interventions of State Security Service against the bands, the meetings of their supporters and against individuals is included in the thesis as well as the analysis of the methods used by State Security Service to perform the tasks in the ‚ODPAD‘ project.

Klíčová slova: Neoficiální hudební scéna; 80. léta; západní Čechy; StB; akce „ODPAD“; punk; nová vlna; Plzeň; populární hudba.

Keywords: Unofficial music Scene; 80 s; West Bohemia; StB; „ODPAD“ Project; Punk; New wave; Pilsen; Popular music.

Úvod

Cílem této studie je zmapovat vývoj na neoficiální hudební scéně na Plzeňsku s důrazem na její střety s režimem. Hlavním zdrojem informací pro toto téma jsou archivní prameny z fondu X. správy SNB Archivu bezpečnostních složek, které jsou dostupné v badatelně v Praze Na Struze a díky nimž je možné rekonstruovat některé konkrétní události. Zároveň nabízejí možnost alespoň částečně popsat úkoly, které StB v této problematice plnila a postupy, jež používala. V zatím neinventarizovaných přírůstcích téhož archivu v Brně Kaničích se nacházejí dokumenty z proveniencí různých útvarů Veřejné bezpečnosti se sídlem v Plzni i v okresních městech západních Čech. Tyto materiály přináší informace o činnosti těchto útvarů a v souvislosti s materiály fondu X. správy SNB mohou mimo jiné nabídnout i pohled na vzájemnou součinnost mezi Veřejnou a Státní bezpečností, případně na funkčnost této spolupráce vzhledem k dění na neoficiální hudební scéně v regionu. Údaje ryze regionální povahy, týkající se především hodnocení bezpečnostní situace, jsou k dispozici ve fondu Krajský výbor KSČ Státního oblastního archivu v Plzni a z fondu Západočeský krajský národní výbor téhož archivu se k tématu vztahují především materiály dokumentující činnost komisí, které byly součástí tohoto úřadu. Tyto dokumenty jsou k dispozici v badatelně v Klášteře u Nepomuku. Ve fondu Park kultury a oddechu v Archivu města Plzně jsou pak dostupné některé materiály vypovídající o pravidlech činnosti pro amatérské hudební soubory, které se rozhodly nebo dostaly tu možnost začlenit se do okrajového proudu oficiální kultury v Československu, jímž bezesporu amatérsky provozovaná populární hudba, zejména ta rocková, byla. Z tohoto fondu jsou zpřístupněny pouze materiály datované před rokem 1985.

Pohled z druhé strany, tedy ze strany samotných kapel a jejich členů, pomáhají zprostředkovat rozhovory buď se samotnými aktéry dění, nebo s některými hudebními publicisty, kteří se právě na toto téma zaměřují. Důležité informace pro poznání dění na neoficiální hudební scéně přímo v Plzni přináší dobové články v samizdatu a některé údaje je možné čerpat z odborné literatury. Kromě zmapování vývoje na plzeňské neoficiální hudební scéně v 80. letech jsem se zaměřil na výchozí situaci, která zde panovala v oblasti amatérské populární hudby před vznikem prvních kapel, které právě tuto scénu postupně tvořily. Tyto v dobové terminologii amatérské beatové soubory lidových hudebníků zde nadále působily po celé sledované období. Na základě archivních pramenů jsem se pak zaměřil na postoj bezpečnostních složek nejen k neoficiálním kapelám, ale právě i k těmto hudebním skupinám. Zároveň mým cílem bylo vysledovat, jakým způsobem docházelo v rámci bezpečnostních složek k přenosu úkolů v problematice neoficiálních kapel z centra do plzeňského regionu, jak byly tyto úkoly plněny a zpětně pak vykazovány, případně kontrolovány.

„Plzeňský bigbít“ na počátku 80. let

Západočeský region byl od 70. let doménou tzv. „zábavových“ či „tancovačkových“ kapel, které vystupovaly celkem pravidelně a tyto produkce byly hojně navštěvovány. V drtivé většině se jednalo o skupiny hrající hard rock ve stylu tehdejších zahraničních hvězd, jako byly Deep Purple, Uriah Heep nebo Black Sabbath, a oblíbené zábavy navštěvovalo běžně i několik set lidí. Tato vystoupení se odehrávala na letních parketech či v převážně vesnických sálech po celých západních Čechách a nejen zde. Podle hudebního publicisty Vojtěcha Lindaura se jednalo o velký fenomén, jehož největší boom spadá do poloviny 70. let, kdy se tzv. nedělní čaje konaly téměř v každé vesnici, ovšem vždy nedaleko města, zřejmě kvůli návštěvnosti. Repertoár těchto skupin tvořily především převzaté skladby zahraničních kapel doplněné o vlastní tvorbu, jejíž úroveň byla ovšem značně proměnlivá.¹ To nic nemění na skutečnosti, že právě zábavy poskytovaly ve své době ojedinělou možnost dostat se k živé rockové hudbě, navíc původně západní proveniencí. Většinou nealkoholické odpolední čaje, ale i večerní zábavy, již bez tohoto omezení, byly totiž sice problematickou a kritizovanou, avšak úřady povolenou a tolerovanou možností společenského vyžití, která byla určena primárně mladé generaci. Ovšem vystupování kapel, které zde hrály, podléhalo přísným regulím v podobě systému přehrávek a zřizovatelů.

Každá kapela musela mít svého zřizovatele, který za ni přebíral odpovědnost a kterému odváděla část honoráře, pokud tedy absolvovala přehrávku, což ji opravňovalo hrát za úplatu. Zřizovateli musely být vždy právnické osoby, nejčastěji místní organizace SSM, různé spolky, ale i výrobní závody. Kapela, v dobové terminologii „beatový soubor“ či „beatová skupina“, bez zřizovatele neměla status hudební skupiny, stála mimo vymezený právní rámec. Pořadatelé zábav, jimiž byly opět nejčastěji místní spolky od hasičů, přes zahrádkáře, sportovní oddíly, po svaz žen a SSM, produkci takového souboru na svých akcích až na výjimky neumožňovali. Pokud ano, vystavovali se tak postihu ze strany úřadů, nejčastěji ve formě omezení či zákazu pořádání zábav. Tím ovšem zároveň riskovali, že přijdou o poměrně značné částky, která tato vystoupení přinášela do spolkové pokladny, zvláště v případech, že se jednalo o vyhlášená místa pořádání zábav, kam se sjížděli mladí lidé z širokého okolí.

¹ Rozhovor Miroslava Vaňka (vedoucí COH při ÚSD AV ČR) s Vojtěchem Lindaurm (hudební publicista), datum a místo neuvedeno. Přepis rozhovoru uložen ve Sbírkách rozhovorů COH v Praze, Vlašská 9.

Samotný fakt, že má zřizovatele, sice umožňoval amatérské „beatové skupiny“ oficiálně existovat, ovšem pouze ve formě kroužku ZUČ, zájmově umělecké činnosti, v rámci které nebylo možné požadovat za vystoupení honorář kromě pokrytí nutných cestovních výloh.² Teprve absolvování přehrávek opravňovalo hudební skupinu k vystupování za předem stanovenou odměnu. Členům amatérských zábavových kapel býval komisí přidělován nejčastěji status lidových hudebníků a jejich oficiální honorář se pohyboval v desítkách korun za vystoupení. Jeden z členů kapely byl pak uváděn jako vedoucí souboru a náležel mu příplatek za vedení.³

Průběh přehrávek v Plzni je zdokumentován v materiálech městského kulturního střediska v Archivu města Plzně. Kromě přehrávky, kterou bylo nutné obnovovat po dvou letech nebo v případě, že došlo v kapele k výraznějším personálním změnám, byli členové „beatových souborů“ povinni účastnit se školení, které se skládalo z několika seminářů.⁴ S hudbou samotnou ovšem tato setkání téměř nesouvisela, jak dokládá dochovaný *Program školení pro členy beatových souborů* z roku 1979, kde se mezi probíranými tématy objevují: „Rozvoj socialistického životního způsobu v závěrech XV. sjezdu, Mezinárodní situace“ či „Specifické rysy působení kultury při výchově mladé generace.“⁵ Toto školení bylo organizováno v celkem osmi blocích od února do června v klubovně Klubu mládeže Dominik v Plzni, a pokud měl „beatový soubor“ v úmyslu veřejně vystupovat, nedalo se zřejmě brát na lehkou váhu, neboť účast byla řádně zaznamenávána do docházkového archu.⁶ Navíc po ukončení kurzu budoucí lidoví hudebníci skládali zkoušky v městském kulturním středisku. Pro absolvování zkoušky v roce 1979 bylo povinností účastníků školení doložit přítomnost na seminářích průkazem o docházce a přinést vypracovanou písemnou práci v rozsahu třech stran, přičemž výběr témat byl následující: „Co je to socialistický realismus a jak se s ním setkávám, Jak chápu vedoucí úlohu KSČ v kulturní politice, Co obnáší tzv. třetí koš konference v Helsinkách“.⁷ Zároveň bylo nutné absolvovat test sestávající z deseti úkolů,

² AmP, fond Parku kultury a oddechu Plzeň, inv. č. 263/2. *Metodický pokyn k jednotnému výkladu směrnic při provozování činnosti lidových hudebníků v Západočeském kraji, 1975.*

³ AmP, fond Parku kultury a oddechu Plzeň, inv. č. 263/2.

⁴ AmP, fond Parku kultury a oddechu Plzeň, inv. č. 263/2.

⁵ AmP, fond Parku kultury a oddechu Plzeň, Městské kulturní středisko. *Program školení beatových souborů.*

⁶ AmP, fond Parku kultury a oddechu Plzeň, Městské kulturní středisko. *Školení beatových souborů – docházkový arch.*

⁷ AmP, fond Parku kultury a oddechu Plzeň, Městské kulturní středisko. *Oznámení o konání povinné zkoušky pro účastníky školení.*

mezi které náleželo vysvětlení následujících pojmů a událostí: „*Vysvětli mezinárodní význam VŘSR, Význam Února 1948, Vysvětli význam RVHP.*“⁸ Úspěšní absolventi pak obdrželi průkazy lidových hudebníků⁹, jimiž měli povinnost se při veřejných produkcích prokazovat.¹⁰

Protože každý soubor lidových hudebníků musel mít svého vedoucího, bez kterého nesměl veřejně vystoupit, bylo nutné, aby jeden ze členů kapely absolvoval ještě školení pro vedoucí souborů lidových hudebníků.¹¹ V testu pak měl prokázat znalost předpisů a nařízení, kterými se provoz takové kapely řídil: „*Smí soubor pořádat hudební produkce ve své režii? Kdy je soubor povinen přihlásit se k nové přehrávce? Co má vést vedoucí souboru o každém hudebníkovi?*“¹² Teprve po složení zkoušky, tentokrát před komisí, obdržel *Oprávnění k uměleckému vedení souboru lidových hudebníků* platné po dobu tří let, poté bylo třeba složit kontrolní zkoušku.¹³

Samotné přehrávky pak vyhledával odbor kultury okresního národního výboru a výkony kapely posuzovala kvalifikační komise, jejímž členem byl vždy také jeden zástupce krajského kulturního střediska.¹⁴ Komise při přehrávkách měla za úkol hodnotit nejen vybavenost souboru po hudební stránce, ale také repertoár, společenské vystupování a celkový umělecký a společenský dojem. Výše honoráře, respektive příplatku k základnímu honoráři, který posléze směla kapela požadovat za vystoupení, se opět určovala s přihlédnutím „*k uměleckým kvalitám souboru, celkové kulturně politické vyspělosti, morálce souboru a také k potřebě hudby v oblasti jeho působení.*“¹⁵ Nutno dodat, že výše oficiálního honoráře včetně případného příplatku se pohybovala většinou v řádu desítek korun za vystoupení na člena kapely s výjimkou vedoucího, kterému náležel zvláštní příplatek za vedení souboru.¹⁶ Kapely tak odměny často řešily umělým

⁸ AmP, fond Parku kultury a oddechu Plzeň, Městské kulturní středisko. *Otázky pro členy beatových souborů.*

⁹ AmP, fond Parku kultury a oddechu Plzeň, Městské kulturní středisko. *Průkaz posluchače školení beatových souborů.*

¹⁰ AmP, fond Parku kultury a oddechu Plzeň, inv. č. 263/2.

¹¹ AmP, fond Parku kultury a oddechu Plzeň, inv. č. 263/2.

¹² AmP, fond Parku kultury a oddechu Plzeň, Městské kulturní středisko. *Otázky pro vedoucí souboru lidových hudebníků.*

¹³ AmP, fond Parku kultury a oddechu Plzeň, Městské kulturní středisko. *Oprávnění k uměleckému vedení souboru lidových hudebníků.*

¹⁴ AmP, fond Parku kultury a oddechu Plzeň, inv. č. 263/2.

¹⁵ AmP, fond Parku kultury a oddechu Plzeň, inv. č. 263/2.

¹⁶ AmP, fond Parku kultury a oddechu Plzeň, inv. č. 263/2.

navyšováním cestovného či dohodou s pořadateli, kteří samozřejmě nechtěli přijít o vystoupení skupiny, na kterou pravidelně dorazilo několik set platicích návštěvníků.¹⁷

Ovšem ani v případě úspěšného zvládnutí všech zkoušek a udělení přehrávky neměly zábavové kapely vyhráno. Kromě povinného přezkušování a obnovování přehrávek, které bylo předpokladem pro existenci kapely v horizontu delším než dvou let, ji mohl postihnout také trvalý nebo dočasný zákaz činnosti. O tom, zda kapela bude či nebude moci hrát, rozhodoval odbor kultury okresního národního výboru, který mohl na návrh okresního kulturního střediska kapelu jednoduše zrušit. Mezi důvody, které mohly vést ke zrušení hudebního souboru či pozastavení jeho činnosti, patřily i pokles umělecké úrovně souboru či nechuť zřizovatele skupinu nadále provozovat, případně prohřešky kapely vůči pravidlům platných pro lidové hudebníky.¹⁸ Podobný postup jako vůči kapele mohl být uplatněn i směrem k jejím jednotlivým členům s tím, že pokud některému z nich byla zakázána činnost v jedné kapele, nemohl se stát členem ani žádné další. Důvodem zákazu mohla být kromě „*hrubého porušení řádu lidových hudebníků*“ a „*způsobení výtržnosti při produkci*“ také skutečnost, že se dotčený hudebník „*nechová jako řádný občan našeho státu*“, což opět posuzovaly příslušné orgány okresního kulturního střediska, respektive okresního národního výboru.¹⁹ Problematiku zábav, odpoledních čajů a později i diskoték sledovaly a vyhodnocovaly komise kultury a komise pro ochranu veřejného pořádku, které byly zřizovány při národních výborech. Výsledkem práce komisí byly návrhy předkládané národnímu výboru nebo radě, v malých obcích měly tyto komise navíc i výkonnou funkci.²⁰

THE SUŘÍK a plzeňský underground

Ačkoliv tedy západní Čechy byly na počátku 80. let a vlastně po celou dekádu doménou především kapel hrajících na hlavně venkovských zábavách a čajích a tzv. „*plzeňský bigbít*“ tvořil ve své době poměrně široký hudební proud, nebyl jediný. Ve *Zprávě o bezpečnostní situaci v Západočeském kraji za období od 1. 7. do 31. 12. 1981* s označením přísně tajné se v rámci *Charakteristiky státo-bezpečnostní situace* uvádí:²¹

¹⁷ Rozhovor Miroslava Vaňka (vedoucí COH při ÚSD AV ČR) s Vojtěchem Lindaurem.

¹⁸ AmP, fond Parku kultury a oddechu Plzeň, inv. č. 263/2.

¹⁹ AmP, fond Parku kultury a oddechu Plzeň, inv. č. 263/2.

²⁰ SOA Plzeň, fond ZKNV, kar 268. *Komise ochrany veřejného pořádku (21. 1. 1980–26. 5. 1982)*.

²¹ SOA Plzeň, fond ZKNV, N 3. *Charakteristika bezpečnostní situace v Západočeském kraji za*

*„Nadále trvají tendence negativního ideologického působení signatářů CHARTY 77 a undergroundového hnutí. Dochází k přenášení tendencí propa-
gujících západní způsob života a k rozšiřování hudebních nahrávek závadového
charakteru, které jsou získávány ze zahraničí. O tom svědčí konkrétní poznatek
o zasílání těchto nahrávek z Rakouska a o vytvoření t.zv. ‚černé burzy‘ mezi členy
undergroundového hnutí“²²*

Zmínky o undergroundu a „černých burzách“ se v zápisech kulturních a pořádkových komisí neobjevují a stejně tak chybí i v materiálech městského kulturního střediska a dalších dokumentech, které souvisí s plzeňským kulturním děním. Zato jsou už od počátku 80. let pravidelnou součástí výše uvedených *Zpráv o bezpečnostní situaci* Krajské správy SNB Plzeň a také materiálů S-StB Plzeň a X. správy SNB se sídlem v Praze. Hlavním důvodem je skutečnost, že underground a jeho druhá kultura už ze své podstaty nebyly a nemohly být jakkoliv začleněny do oficiálního kulturního dění v Československu. I v rámci plzeňského regionu se jednalo o hudebně a myšlenkově naprosto odlišný směr od veškerého tehdejšího kulturního dění. Po zásazích režimu proti undergroundu v polovině 70. let zůstali i nadále jednotlivci a hudební skupiny s ním spojené v pozornosti StB a údaje o nich se objevují v materiálech zabývajících se kontrarozvědnou činností a tzv. vnitřním protivníkem, které podléhaly různému stupni utajení. Tedy úřady a komise, jež měly na starosti různá povolovací řízení kulturních akcí a zábav, s undergroundem vůbec nepřicházely do styku. Stejně tak přehrávkové komise. A protože kapely spojené s undergroundem nebyly součástí oficiálního, úřady kontrolovaného kulturního dění, nehovoří se o nich ani ve zprávách VB, které se týkají běžných kontrol a zásahů na různých akcích pořádaných pro mladé.

Jedinou kapelou na Plzeňsku, která si podržela příslušnost k undergroundu po celá 80. léta, byl bezesporu THE SUŘÍK. Začátky kapely sahají až do roku 1977, kdy v božkovské hospodě Pod Kopcem vzniklo uskupení THE ÚŽAS. Pod názvem THE SUŘÍK kapela existovala v letech 1979 až 1987. V závěru 80. let se pak přejmenovali na HAMMERBAND, aby se následně v roce 1990 vrátili k názvu THE SUŘÍK, pod kterým vystupují do současnosti.²³

Bližší pohled na osudy kapely v 80. letech přináší množství poznatků, které jsou pro dění na plzeňské neoficiální hudební scéně ve sledovaném období

období od 1. 7. 1981 do 31. 12. 1981.

²² SOA Plzeň, fond ZKNV, N 3. *Charakteristika bezpečnostní situace v Západočeském kraji za období od 1. 7. 1981 do 31. 12. 1981.*

²³ DRNEK, Jan, EISENHAMMER, Jan. *The Suřik: vznik a dějiny legendy plzeňského undergroundu: sepsáno dle osobních záznamů Jana Eisenhammera.* Občanské sdružení Street: Plzeň, 2015. ISBN 978-80-904746-1-1.

charakteristické. Jedná se především o četnost a organizování vystoupení, akční rádius kapely a také o reakce VB a StB, které činnost skupiny provázely. V období 1977 až 1989 odehrála kapela pouze patnáct koncertů. V samotné Plzni vystupovala až k desetiletému výročí své existence v roce 1987 a toto vystoupení skončilo ozbrojeným zásahem bezpečnostních složek. Od svého založení do roku 1989 dvakrát měnili název. THE SUŘÍK je vlastně původně pokus o kamufláž, aby nebylo hned jasné, že hraje THE ŮŽAS, a snížilo se tak riziko, že koncert bude ukončen VB. Pod názvem HAMMERBAND proběhla dvě spíše improvizovaná vystoupení poté, co někteří členové THE SUŘÍK byli odejiti ze svých zaměstnání, a kapela v tomto období nevystupovala. Po koncertě v Letkově v roce 1983 následovala řada výsledků na StB, následně kapela tři roky veřejně nehrala. Podobná série výsledků se opakovala v roce 1987.²⁴

Vystoupení se konala často formou soukromé oslavy po domluvě s hostinským v některé z restaurací se sálem v okolí Plzně, návštěvníci koncertů byli většinou z řad přátel členů kapely a jejich známých. Další možností byly akce pořádané na soukromých pozemcích a v soukromých objektech, kde se v daný termín sešlo několik kapel i z různých regionů a také nemalý počet hostů. Většinou se jednalo o venkovské usedlosti se zahradou či loukou. Tyto akce ale většinou neušly pozornosti StB, především pokud se konaly opakovaně. Třetí možností bylo pozvání od jiné skupiny, která pořádala podobným způsobem svoji vlastní akci. Výjimečnou událostí v dějinách kapely je v této souvislosti koncert v Letinech v roce 1977, kam byli ještě jako THE ŮŽAS pozváni zábavovou kapelou VOZEMBOUCH, později proslulou i mimo plzeňský region pod názvem ODYSSEA.²⁵ Jedná se o jeden z mála koncertů kapely na povolené akci. Zahráli zde pro dvě stě lidí, ovšem po tomto vystoupení byly zábavy v Letinech zakázány, neboť: „*Diváci řádili nebývalou měrou a parket byl posetý střepy z rozbitých púllitrů.*“²⁶ Počet diváků na vystoupeních, která si kapela sama organizovala, se pohyboval nejčastěji od dvaceti do sta zvaných hostů, ovšem hrála i na undergroundových srazech, kde se návštěvníků sešlo kolem dvou set i více.²⁷

²⁴ DRNEK, Jan, EISENHAMMER, Jan. *The Suřik: vznik a dějiny legendy plzeňského undergroundu: sepsáno dle osobních záznamů Jana Eisenhammera.*

²⁵ DRNEK, Jan, EISENHAMMER, Jan. *The Suřik: vznik a dějiny legendy plzeňského undergroundu: sepsáno dle osobních záznamů Jana Eisenhammera.*

²⁶ DRNEK, Jan, EISENHAMMER, Jan. *The Suřik: vznik a dějiny legendy plzeňského undergroundu: sepsáno dle osobních záznamů Jana Eisenhammera.* s. 29.

²⁷ DRNEK, Jan, EISENHAMMER, Jan. *The Suřik: vznik a dějiny legendy plzeňského undergroundu: sepsáno dle osobních záznamů Jana Eisenhammera.*

V průběhu 80. let se THE SUŘÍK stal dvakrát předmětem zvýšeného zájmu plzeňské StB, a to v roce 1983, respektive 1987. Oba tyto letopočty mají ale význam i v širším kontextu. V březnu 1983 vyšel v komunistických novinách Tribuna článek *Nová vlna se starým obsahem* podepsaný smyšleným redaktorem Krýzlem, který odstartoval další sérii zákazů kapel a zásahů vůči nim, rok 1987 je zase charakteristický zvýšeným zájmem plzeňských úřadů o dění právě na scéně v západních Čechách, z části zřejmě i proto, že počet kapel a koncertů zde začal oproti minulým rokům nebývale narůstat.

První zmínky o punku v materiálech Krajské správy SNB Plzeň

Rok 1983 byl v tomto ohledu skutečně rokem přelomovým. A tak zatímco do roku 1982 se ve zprávách o bezpečnostní situaci v kraji objevují v souvislosti s tzv. volnou mládeží pouze zmínky o undergroundu a jeho napojení na Chartu 77, trampských osadách, případně o průběhu folkového festivalu Porta, už za první pololetí 1983 vypadá toto hodnocení následovně:

„Proti stoupcům undergroundového hnutí je uplatňováno cílevědomé ofenzivní opatření za účelem jejich rozložení a uvedení do izolace. Mezi tzv. volnou mládeží se zvyšuje zájem o dekadentní hudební směr PUNK-ROCK, infiltrovaný k nám ze západu. Také v Západočeském kraji se několik skupinek snažilo organizovat srazy v krojích odpovídajících výše uvedenému úpadkovému směru. V rámci XI. festivalu politické písně v Sokolově hudební skupina SPIRITUÁL KVINTET z Prahy vystoupila se skladbou dávající dvojsmyslný význam. V Osvračíně, okres Domažlice, v objektu bývalého mlýna, dochází ke srazům mladých lidí z řad příznivců undergroundového hnutí a signatářů CHARTY-77.“²⁸

Tedy kromě dlouhodobě sledované problematiky undergroundu a zprávy z Festivalu politické písně se zde poprvé objevuje krátká zpráva o „*hnutí PUNK-ROCK*“. Která ovšem mimo jednoznačně vymezeného postoje úřadů k tomuto hudebnímu směru „*infiltrovaného k nám ze západu*“, formulovaného pomocí hodnotících adjektiv „*dekadentní*“ a „*úpadkový*“, dokládá také jistou bezradnost v nově nastalé situaci. Vyjádření: „*Také v Západočeském kraji se několik skupinek snažilo organizovat srazy v krojích odpovídajících výše uvedenému úpadkovému směru.*“, se dá interpretovat jako vyčkávací postoj plzeňské KS SNB²⁹. Šlo zřejmě o to, jak velkou důležitost tato problematika bude mít v rámci

²⁸ SOA Plzeň, fond KV KSC, kar 256. *Charakteristika bezpečnostní situace v Západočeském kraji za období od 1. 7. 1983 do 31. 12. 1983.*

²⁹ KS SNB – krajská správa Sboru národní bezpečnosti.

jejích činností, a to v závislosti na instrukcích shora. Rozhodně zde není doklad konkrétních kroků, kterými by se snažily plzeňské úřady těmto srazům zamezit. Charakteristický je ovšem pohled na příznivce tohoto hudebního směru jako na „*hnutí PUNK-ROCK*“, který je zde navíc umocněn zcela mylnou a zavádějící informací o „*krojích*“. Celkově opatrný přístup k dané věci je zřetelný ve formulaci: „*několik skupinek se snažilo organizovat srazy*“, který lze interpretovat jako údaj o poměrně nízkém počtu příznivců punku, kteří sice nějakou činnost vyvíjejí, ale zároveň nejsou příliš aktivní. Zřejmá neurčitost tohoto vyjádření: není jisté, zda tyto srazy proběhly či nikoliv, může znovu odkazovat k nerozhodnosti a také k určitému alibismu KS SNB v Plzni, která se v tomto směru zatím nemohla vykázat žádnou konkrétní činností a pravděpodobně ani nebylo jisté, zda je nějaká větší aktivita v této problematice nutná či žádoucí.

Tato zpráva o bezpečnosti v kraji byla projednána na schůzi předsednictva Západočeského krajského výboru KSČ 16. srpna 1983. O půl roku později, 16. února 1984, projednával krajský výbor KSČ obdobnou zprávu, tentokrát za období od července do konce roku 1983, ovšem zde už je patrná výrazná změna:

„V problematice mládež, která se angažuje v tzv. undergroundovém hnutí, udržuje styky se signatáři CHARTY-77 a vyvíjí činnost v novém opozičním směru PUNK ROCK, byla hlavní pozornost zaměřena k zamezování negativních projevů činnosti této mládeže. Za hodnocené období bylo provedeno 84 vynucených styků, jimiž se podařilo narušit vzájemné vztahy a zamezit zorganizování případných protispolečenských akcí. Z celkového počtu prováděných vynucených styků bylo 52 osob starších 18 let, 31 osob ve věku 15-18 let a 1 osoba mladší 15 let. Z pohledu sociálního rozvrstvení byly vynucené styky a pohovory provedeny se 3 studenty VŠ, 13 studenty SŠ, 14 uční, 38 dělníky a 16 zaměstnanci různých odvětví. Žádná z uvedených osob není politicky organizována a 31 osob je členy SSM.“³⁰

Na jiném místě téže zprávy se uvádí: „*Pokud se jedná o profylaktické opatření, došlo k rozložení hudební skupiny zv. SUŘÍK /undergroundový žánr/“³¹*

Celá tato problematika je pak uzavřena konstatováním: „*Opatření na úseku volné mládeže bylo realizováno v součinnosti s pracovníky StB. Společné plány byly zaměřeny k partám mládeže hnutí PUNK, k podchycování a přehledu o trampských osadách a jejich členů“³²*

³⁰ SOA Plzeň, fond KV KSČ, kar 259. Charakteristika bezpečnostní situace v Západočeském kraji za období od 1. 7. 1983 do 31. 12. 1983.

³¹ SOA Plzeň, fond KV KSČ, kar 259. Charakteristika bezpečnostní situace v Západočeském kraji za období od 1. 7. 1983 do 31. 12. 1983.

³² SOA Plzeň, fond KV KSČ, kar 259. Charakteristika bezpečnostní situace v Západočeském kraji

Ona nejistota z předchozí zprávy je pryč, punk je označen za nový opoziční směr, a tím je mu přisouzen jasný politický podtext. Což sice naprosto míjí skutečnou podstatu věci, ale zároveň se tím pro krajské bezpečnostní složky celá situace zpřehledňuje a zjednodušuje. V tomto případě už lze totiž aplikovat standardní a předchozími zkušenostmi osvědčený soubor opatření. I proto tato zpráva již obsahuje konkrétní údaje, mimo jiné také o počtu vynucených styků, a ty jsou dále vyhodnocovány.³³

Dále jsou zde patrné další dva důležité aspekty, které konání plzeňských úřadů v tomto období charakterizují. Přes poměrně rozsáhlou činnost se nepodařilo dosáhnout výraznějšího úspěchu. Nebyl odhalen a ukončen žádný sraz příznivců punk rocku, žádná kapela nebyla v tomto období označena za punkrockovou, a tedy ani případné koncerty těchto kapel nemohly být zakázány či ukončeny. A tak jediným úspěchem v tomto směru bylo „rozložení skupiny zv. *SURÍK / undergroundový žánr/*“, jejíž členové se stali právě od července 1983 terčem zájmu StB a byli podrobena řadě výslechů. Výsledkem tohoto z části zástupného zaměření pozornosti směrem k plzeňskému undergroundu bylo, že skupina si tři roky veřejně nezahrála. Tím druhým důležitým rysem je ve zprávě deklarovaná „*součinnost s pracovníky StB*“, která se týkala už i společného plánování akcí zaměřených „*k partám mládeže hnutí PUNK*“. Znamená to tedy, že nejpozději od podzimu roku 1983 bylo dění na plzeňské hudební scéně monitorováno a také ovlivňováno právě složkami StB v součinnosti s VB. Předmětem zájmu příslušníků státní bezpečnosti se tak nově mohli stát také často sotva patnáctiletí kluci s kytarami, protože právě tito byli nejčastějšími zakladateli nových kapel.

Rozdíly mezi těmito zprávami o bezpečnosti v kraji z roku 1983 dokládají výraznou změnu v přístupu bezpečnostních složek k dění v neoficiální sféře kulturního života v Plzni. Tato problematika ovšem v dobových materiálech nespadá do oblasti kultury, jediná kultura byla ta povolená, oficiální. Ve spojení s undergroundem, punkem, ale také například trampíngem, ale i dalšími aktivitami především mladé generace, mezi něž patřil i zájem o ekologii nebo radioamatérský sport, se objevují spíše vyjádření o volné mládeži nebo přímo opozici a celá tato problematika je pak řešena v částech dokumentů, které se zabývají tzv. vnitřním protivníkem. Slovní spojení volná mládež bývá v těchto materiálech vždy uváděno se zkratkou „tzv.“ nebo v uvozovkách, zřejmě proto, aby bylo dostatečně zdůrazněno, že z pohledu státní moci se o žádnou volnost či

za období od 1. 7. 1983 do 31. 12. 1983.

³³ Vynucené styky či kontakty patřily k hojně využívané metodě StB. Dotyčná osoba byla různými formami nátlaku nucena k pravidelným setkáním s příslušníkem StB, ať už za účelem získání informací, udržováním dotyčného v pasivitě, strachu apod.

svobodu v tomto případě nejedná. Ve skutečnosti sousloví volná mládež označovalo mladé lidi, kteří nebyli organizováni v žádné ze státem zřizované mládežnické organizaci, a přesto se scházeli a vyvíjeli společnou činnost, zpravidla na základě stejných nebo podobných zájmů. Z toho důvodu nebyly jejich aktivity tak snadno kontrolovatelné, a tudíž byli tehdejším režimem vnímáni jako potenciálně nebezpeční. Často byla také zdůrazňována snadná zneužitelnost volné mládeže „*antisocialistickými živly*“.

V Plzni se tedy do řad volné mládeže od roku 1983 nově řadí také „*příslušníci hnutí PUNK*“ a od poloviny téhož roku se o ně začíná více zajímat plzeňská VB a StB. Důvody tohoto náhle zvýšeného zájmu ze strany úřadů lze hledat v zásadě ve dvou oblastech. V samotné činnosti mladých příznivců punku a v instrukcích, které doputovaly na příslušná místa v Plzni od nadřízených útvarů. Informace k první možnosti může poskytnout dostupná literatura, články v samizdatu, případně vyjádření přímých účastníků dění, v druhém případě je potřeba se zaměřit na dokumenty ministerstva vnitra a také X. správy SNB.

Celostátní akce ODPAD v západních Čechách (1983)

Na 3. odboru X. správy SNB v Praze proběhla 27. října 1983 celostátní porada s náčelníky oddělení 2. odborů S-StB³⁴ zaměřená na kontrarozvědnou ochranu mládeže, a právě materiály, které dokumentují její průběh a výsledky, mohou pomoci dění v roce 1983 nejen v Plzni osvětlit.³⁵ Byly zde diskutovány první výsledky akce StB s názvem ODPAD, která byla zaměřena právě proti již existujícím i nově vznikajícím punkovým a novovlnným kapelám a jejich příznivcům. Celostátní akce ODPAD byla dlouhodobě plánována a připravována. Do roku 1982 byla zpracována a v roce 1983 vyšel metodický pokyn k jejímu provedení. Celá akce pak byla spuštěna v březnu 1983 článkem Nová vlna se starým obsahem v časopisu ÚV KSČ Tribuna a ještě ten samý měsíc vyšel obdobný článek *Prevíť rock – my?* v novinách Rudé právo.

Příspěvek náčelníka S-StB Plzeň v rozsahu třech stran textu, který byl na této poradě přednesen, už obsahoval řadu konkrétních úspěchů. I když většina z nich se týkala především undergroundu a signatářů Charty 77, prostor zde měly i úspěchy dosažené v oblasti punkových kapel a jejich příznivců:

³⁴ S-Stb – správa Státní bezpečnosti

³⁵ ABS, fond X. správy SNB, inv. č. 697. *Celostátní porada s náčelníky oddělení 2. odborů S-StB na 3. odboru X. s. SNB dne 27. 10. 1983.*

„Do současné doby bylo zmapováno v rámci ZPČ kraje celkem 125 příznivců PUNK ROCKU. K neaktivnějším příznivcům tohoto hudebního směru jsou přijímána opatření zaměřená na odhalování a znemožňování případných srazů a provádění organizované činnosti. V oblasti PUNK ROCKU bylo provedenými opatřeními dosaženo ukončení činnosti hudebních skupin HORIZONT, LASER a KOMBAJN a připravují se další opatření u HS VEJCE a BETON ROCK rozpr. v sign. sv. MELOUCH a ĎÁBLOVI SOUSTRUŽNÍCI. Ve spolupráci se složkou VB bylo zabráněno připravovanému srazu příznivců PUNK ROCKU v Červeném Hrádku.“³⁶

Otázkou je, do jaké míry tato informace vypovídá o skutečných aktivitách plzeňské S-StB ohledně punkových kapel a jejich příznivců, a v důsledku toho také o plzeňské punkové scéně v roce 1983. Objevují se tyto nebo podobné údaje i v dalších materiálech S-StB Plzeň nebo jí podřízených pracovištích při okresních správách SNB? A existují i informace z druhé strany, tedy z pohledu kapel samotných a jejich příznivců? Ve vyhodnocení služební činnosti S-StB Plzeň, které je datováno k 25. říjnu 1983, jsou uvedeny prakticky totožné údaje:

„V akci ODPAD byla vlivovými a správnými opatřeními ukončena činnost hudebních skupin HORIZONT, LASER a KOMBAJN. Ve spolupráci se složkou VB bylo zabráněno srazu a hudebnímu vystoupení příznivců punk-rocku v Červeném Hrádku u Plzně. Do současné doby bylo zmapováno v rámci Zpč. kraje celkem 125 příznivců punk-rocku. Srazy nejsou organizovány, hnutí má znaky živelnosti bez organizační struktury.“³⁷

Toto vyhodnocení plzeňské S-StB bylo sepsáno pouhé dva dny před poradou na 3. odboru X. správy SNB, a to na rozkaz náčelníka KS SNB Plzeň. Obsahuje tedy tytéž údaje, které o dva dny později přednesl náčelník S-StB Plzeň právě na této poradě. Chybí zde pouze informace o připravovaných opatřeních. Při bližším pohledu na vyhodnocení dostupných ročních prováděcích plánů pracovišť StB při jednotlivých okresních správách je zřejmé, že krajská S-StB využila při zpracování referátu na poradě zřejmě všech z jejího pohledu relevantních informací, které měla v danou chvíli k dispozici. Tato vyhodnocení plánů práce okresních správ jsou všechna datována mezi 17. a 25. říjnem 1983, avšak domněnka, že byla vypracována narychlo právě kvůli poradě na 3. odboru X. správy SNB se nepotvrdila, neboť obdobná vyhodnocení z následujícího roku jsou datována taktéž do druhé poloviny října a stejně tak je tomu i u dostupných plánů

³⁶ ABS, fond X. správy SNB, inv. č. 697. *Celostátní porada s náčelníky oddělení 2. odborů S-StB na 3. odboru X. s. SNB dne 27. 10. 1983.*

³⁷ ABS, př. č. 2106-2124. *Vyhodnocení služební činnosti správy StB Plzeň, 1983.*

z let 1987 a 1988. Informace, které tato vyhodnocení z roku 1983 poskytují, nabízejí podrobnější pohled na situaci ohledně punku a nové vlny v příslušných okresech. Nejzajímavější jsou z tohoto hlediska zprávy OS SNB Klatovy a také Rokycany.³⁸

„Počátkem roku byly průběžně získávány poznatky o postupném pronikání nepřátelsky zaměřených hudebních skupin prostřednictvím SSM PLÍSKOV do této obce. Po provedeném opatření u MěNV bylo zabráněno dalšímu vystupování těchto skupin. V současné době se však proti tomuto rozhodnutí snaží vystupovat i někteří funkcionáři Obč. výboru v PLÍSKOVĚ, kteří se snaží dokázat, že to, co předváděly tyto skupiny bylo kulturní vystoupení. Situace je řešena přes ONV ROKYCANY.“³⁹

Tuto informaci S-StB Plzeň pro poradu nevyužila, nejsou zde konkrétní názvy kapel a zároveň pravděpodobně přílišná horlivost v prosazování zákazu kapel vedla k tomu, že za údajně „nepřátelsky zaměřené hudební skupiny“ se postavili i místní funkcionáři. Pro prezentaci výsledků v celostátní akci ODPAD tedy nebylo toto vyhodnocení využito, ovšem z dnešního pohledu je právě v této zprávě patrná nesmyslnost celé akce.

Obec Plískov v okrese Rokycany se nachází 3 km od Zbiroha a v současnosti je zde přihlášeno k pobytu 124 stálých obyvatel, nejbližší základní i mateřská škola je právě v sousedním Zbiroze, zdravotnické zařízení taktéž. Je zde zaveden vodovod a částečně kanalizace.⁴⁰ Ještě v roce 2019 se tedy jedná o malou obec s nepříliš rozsáhlou občanskou vybaveností. Přesto z pohledu komunistické OS SNB byla již v roce 1983 místní organizace SSM infiltrována nepřítelem v podobě hudebních skupin, jejichž vystoupením bylo nutno ve spolupráci s městským národním výborem (snad ve Zbiroze?) zabránit. Poté co se Plískovští postavili proti tomuto zákazu, byla celá záležitost podstoupena vyšší instanci a řešil ji Okresní národní výbor v Rokycanech.

Celostátní dosah akce ODPAD, a především její ideologické zaměření, které spočívalo v boji s vnitřním protivníkem, vedly k tomu, že právě na těch nejnižších úrovních aparátu Státní bezpečnosti docházelo v rámci odhalování „nepřátelsky zaměřených hudebních skupin“ k absurdním situacím.

³⁸ OS SNB – okresní správa Sboru národní bezpečnosti

³⁹ ABS, př. č. 2106-2124. *Vyhodnocení ročního prováděcího plánu OS SNB Rokycany za rok 1983.*

⁴⁰ Základní údaje. *Obec Plískov*. [online] Dostupné z URL: <<http://www.pliskov.cz/zakladni-udaje/>> [cit. 2016-06-10].

Z vyhodnocení prováděcího plánu OS SNB Klatovy za rok 1983: „Byla provedena kontrola vystoupení hudební skupiny KOMBAJN v Plánici na základě pokynů celostátní akce ODPAD. Na základě zjištěných hrubých nedostatků byla prostřednictvím ONV odboru kultury činnost této hudební skupiny zakázána. V souvislosti s celostátní akcí ODPAD je dále věnována pozornost neregistrované hudební skupině SENKROVNA (Ďáblovi soustružníci) ze Sušice, která v letošním roce několikrát vystoupila na veřejnosti bez povolení a propagovala hudbu stylu PUNK ROCK. Prověřování činnosti této skupiny je prováděno v souvislosti s rozpracováním signálního svazku MELOUN k vystoupení písničkáře Pepy NOSE ve Švihově.“⁴¹

Ze všech vyhodnocení okresní správ SNB pouze ta klatovská výslovně spojovala dosažené výsledky ohledně punkových kapel s činnostmi prováděnými v rámci akce ODPAD a zároveň jsou zde uvedeny názvy konkrétních skupin, které byly v této souvislosti postiženy. Odtud tedy už údaje na poradě na 3. odboru X. správy SNB zazněly. Týkaly se zákazu kapely KOMBAJN a rozpracování ĎÁBLOVÝCH SOUSTRUŽNÍKŮ v souvislosti se signálním svazkem MELOUN, přičemž ve zprávě S-STB Plzeň na této poradě je zřejmě chybně uvedeno „MELOUCH“. Akce s názvem Meloun byla totiž ve vyhodnocení prováděcího plánu OS Klatovy podrobněji popsána.

„-akce „MELOUN“ – signální svazek, ve kterém je objekt akce rozpracován pro podezření tr. činnosti pobuřování, jelikož bylo zjištěno, že jmenovaný organizoval srazy závadové mládeže ve Švihově, kde byl přítomen i zpěvák nepřátelsky zaměřených vlastních písni Pepa NOS. V souvislosti s rozpracováním objektu akce je prováděna a získávána dokumentace k trestnímu postihu NOSE také pro tr. čin pobuřování.“⁴²

Pravděpodobně tedy došlo k uspořádání veřejného vystoupení ve Švihově, kterého se zúčastnil písničkář PEPA NOS a také sušická kapela ĎÁBLOVI SOUSTRUŽNÍCI. Problém kapely byl v tom, že nebyla registrována, tedy s největší pravděpodobností neměla zřizovatele a nesměla proto vystupovat. Zároveň byl dalším vystupujícím písničkář Pepa Nos a celá akce byla označena za sraz závadové mládeže. Na organizátora vystoupení byl tedy založen signální svazek, v němž figurovala i sušická hudební skupina. Detailnější pohled na inkriminovanou kapelu a skutečnost, že se její vystupování řešilo i na celostátní úrovni při poradě na 3. odboru X. správy SNB, pak dokládá, jaký ráz měla celostátní akce ODPAD na Plzeňsku a jaký byl její skutečný vliv na zdejší hudební dění.

⁴¹ ABS, př. č. 2106-2124. Zhodnocení plnění ročního prováděcího plánu OS SNB Klatovy 1983.

⁴² ABS, př. č. 2106-2124. Zhodnocení plnění ročního prováděcího plánu OS SNB Klatovy 1983.

Podle dostupných informací byli ĎÁBLOVI SOUSTRUŽNÍCI punkovou kapelou ze Sušice a původní název zněl SENCROOVNA BAND.⁴³ V pořádku je tedy i dvojí označení kapely ve zprávě OS SNB Klatovy. V této zprávě se ale už neuvádí, že kapela byla založena právě v roce 1983 a jejími stálými členy byli tři žáci sušické základní školy ve věku čtrnáct let. Základní nástrojové obsazení tvořily kytara a baskytara, zpěv obstarávali všichni tři členové skupiny společně, s tím že jeden z nich měl na starosti pouze zpěv, protože na nic nehrál. A protože kapela neměla svého bubeníka, občas je jako čtvrtý člen doprovázel hráč na perkuse. ĎÁBLOVI SOUSTRUŽNÍCI se rozpadli hned následujícího roku a důvodem nebylo svědomité plnění úkolů vyplývajících z celostátní akce ODPAD ze strany OS SNB Klatovy. Několik členů kapely se totiž v roce 1984 odstěhovalo ze Sušice do Prahy.⁴⁴

Ve vyhodnocení prováděcích plánů z ostatních OS SNB údaje v problematice novovlnných a punkových kapel buď chybí úplně, nebo se jedná pouze o zmínky, které nenesou žádný konkrétní obsah. V tomto směru je ještě zajímavá zpráva SVB Plzeň⁴⁵, kde se dokonce uvádí:

„Stálá pozornost je věnována ochraně mládeže před negativními vlivy. V rámci kraje jsou zpracovány součinnostní plány mezi VB a StB k problematice tzv. „volné mládeže“. Plány jsou zaměřeny k získávání poznatků k trempsckému hnutí, k neorganizovaným srazům závadových skupin mládeže, k podchycení trempsckých osad a k provádění preventivních akcí, včetně operativního průzkumu. V hodnoceném období nebyl zjištěn žádný případ hromadného projevu proti zřízení. Nebyly zjištěny poznatky, že by učňovská mládež vytvářela skupiny s prozápadním zaměřením jako např. hnutí PUNK. Pokud se vyskytl některý jedinec, byla prováděna rozkladná opatření. Např. na učilišti SD Jednota v Žel. Rudě byl vyloučen z internátu učeň, který propagoval západní způsob života rozmnožováním nahrávek P. Kryla.“⁴⁶

Přestože se zde hovoří o spolupráci mezi VB a StB a o společném plánování obou těchto složek, není zde zmínka o žádných aktivitách ve směru k novovlnným či punkovým kapelám. Navíc je zde doslovně uvedeno, že v kraji žádné skupiny příznivců punku neexistují. Téměř groteskně pak vyznívá vyjádření

⁴³ Roman Holý. *Monkey Business*. [online] Dostupné z URL: <<http://www.monkeybusiness.cz/>> [cit. 2016-06-10].

⁴⁴ Plzeň a okolí. *Bigbit. Internetová encyklopedie rocku*. Dostupné z URL: <<http://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/clanky/184-plzen-a-okoli>> [cit. 2016-06-10].

⁴⁵ SVB Plzeň – Správa Veřejné bezpečnosti Plzeň

⁴⁶ ABS, př. č. 2106-2124. *Vyhodnocení plnění RPP SVB za uplynulé období roku 1983 a návrhy úkolů v oblasti služební činnosti VB pro rok 1984*.

o vyloučení učně z internátu v Železné Rudě za rozmnožování nahrávek „P.“ (!) Kryla.

MS SNB Plzeň pak ve svém vyhodnocení prováděcího plánu pro rok 1983 celou problematiku punku shrnula v jedné větě:⁴⁷

*„Ve spolupráci se všemi útvary MS SNB je prováděno zmapování členů a stoupců PUNK ROCK, kde bylo předáno celkem 23 poznatků na II. odbor S StB Plzeň.“*⁴⁸

Je zde sice uvedeno, že MS SNB Plzeň získala dvacet tři poznatky z oblasti mapování „členů a stoupců PUNK-ROCK“, nejsou ale nijak blíže specifikovány a ani S-StB Plzeň je ve svém vlastním vyhodnocení za rok 1983 více nerozvádí. Mohly se ovšem týkat pouhého sčítání příznivců punku nebo nakonec neuskutečněného punkového srazu v Červeném Hrádku, o kterém se zmiňuje zpráva přednesená na poradě 3. odboru X. správy SNB.

Mimo to v této zprávě byly uvedeny ještě další kapely, kterým se v Plzni v souvislosti s celostátní akcí ODPAD bezpečnostní složky a příslušné úřady věnovaly. Kromě ĎÁBLOVÝCH SOUSTRUŽNÍKŮ se jednalo o kapely HORIZONT, LASER a KOMBALN, které byly postiženy zákazem vystupování, a také HS VEJCE a BETON ROCK, proti kterým měla být podle této zprávy připravována blíže neurčená opatření. Pro plzeňskou scénu počátku 80. let je typický příklad kapely LASER.

*„Oživení začíná ve chvíli, kdy se na tanečkářích v okolí Plzně objeví LASER. Přestože se k punku nehlásí, hraje věci převzaté od kapel tohoto stylu. Stává se magnetem těchto všech part, roztroušených po celé Plzni. Tato doba by se dala nazvat zlatou érou plzeňského punkového hnutí. LASERu bylo zakázáno hrát poté, co vystoupil při módní přehlídce před Priorem. Během produkce začalo mnoho mladých tančit a příslušníci VB komentovali tanec jako výtržnost.“*⁴⁹

Tento úryvek pochází z textu představitele plzeňských punkerů Jana Rampicha, který zpracoval historii plzeňského punku v článku nazvaném *Historie punk rockového hnutí v Plzni* a ten pak vyšel v samizdatu *The 10 Years Flexi Disc* v roce 1987.⁵⁰ Podle těchto informací LASER tedy nebyl punkovou ani novovlnnou kapelou, ale jednou ze zábavových skupin, kterých bylo právě na Plzeňsku velké množství. Teprve s pronikáním punku přes železnou oponu do Československa zařadil do svého repertoáru také převzaté věci od slavných za-

⁴⁷ MS SNB Plzeň – Městská správa Sboru národní bezpečnosti Plzeň.

⁴⁸ ABS, př. č. 2106-2124. *Vyhodnocení ročního plánu MS SNB Plzeň za rok 1983.*

⁴⁹ RAMPICH, Jan. *Historie punk rockového hnutí v Plzni*. In: *The 10 Years Flexi-Disc*, samizdat, 1987.

⁵⁰ RAMPICH, Jan. *Historie punk rockového hnutí v Plzni*.

hraničních punkových kapel. Tím se vystoupení tancovačkové kapely LASER stalo oblíbeným cílem plzeňských punkerů, pro které to byla jedna z mála možností slyšet svoji oblíbenou hudbu naživo. Ke kapelám, jejichž doménou byly zábavy v plzeňském regionu, patřila i další ve zprávě S-StB Plzeň uváděná skupina HS VEJCE. Zkratka „HS“ před názvem skupiny je zřejmě jen další z omylů či nepřesností, které byly v této i v jiných podobných zprávách a hlášeníích o kapelách poměrně častým jevem. Hudební skupina VEJCE, odtud možná ono „HS“, vznikla v roce 1982 v Přešticích a v průběhu 80. let bylo její doménou právě jižní Plzeňsko. Podle informací, kterými se skupina v současnosti prezentuje, dosahovala její popularity vrcholu v polovině 80. let, kdy její repertoár tvořily hity zahraničních kapel Judast Priest a Scorpions a také vlastní tvorba.⁵¹ Informace o zásahu do života kapely ze strany státní moci kapela neuvádí. Ani v dostupných pramenech z provenience bezpečnostních složek po roce 1983 se už jméno přeštické kapely VEJCE neobjevuje. Podobně ani jméno kapely BETON ROCK už v dalších materiálech nefiguruje. Lze tedy předpokládat, že ona připravovaná opatření vůči těmto kapelám buď neproběhla, nebo nebyla takového rozsahu, aby se o nich nějaké údaje dochovaly.

Poslední skupinou, která je uvedena ve zprávě S-StB Plzeň, přednesené na celostátní poradě na 3. odboru X. správy SNB v říjnu 1983, je kapela KOMBAJN. O ní bohužel nejsou v současné době k dispozici žádné bližší informace, a to ani v publikacích vznikajících po roce 1989, ani v dostupných dobových samizdatech. Jediné údaje tak přináší OS SNB Klatovy, která kapelu v součinnosti s odborem kultury ONV Klatovy po jejím vystoupení v Plánici zakázala. Zákaz skupiny KOMBAJN a také zábavových kapel HORIZONT a LASER se tak stal jediným konkrétním výsledkem S-StB Plzeň v rámci akce ODPAD, kterým se mohla na celostátní poradě 27. října 1983 vykázat.

Inspirace prvních plzeňských neoficiálních kapel

Přesto v Plzni v první polovině 80. let punkové kapely vznikaly, jak dokládá i uvedený text Jana Rampicha, kde se dokonce objevuje vyjádření o „*zlaté éře punkového hnutí v Plzni*“. Samotné kořeny punku v Plzni podle něj ale sahají až do 70. let.

„Počátkem druhé poloviny 70-tých let minulého století devátáci z plzeňského venkova mají k dispozici magneták a nahrávají všechny možné kapely od roku

⁵¹ Vejce. *Rock Memories*. Dostupné z URL: <<http://rockmemories.cz/rock-memories/vejce>> [cit. 2016-06-10].

1975 a dál... Nosí saka se „spínákama“ tancují na zábavách pogo, pořadatelé je nechtějí nikam pouštět, vlasatí je bijí. Všude jsou jen samé problémy. V té době nikdo z nezasvěcených neví, co se to vlastně děje...“⁵²

Třebaže Rampichův text lze brát jen jako jednu z možných verzí popisu dřevních dob plzeňského punku, jedná se přesto o významný zdroj informací k tomuto období. Jde vlastně o vzpomínky jednoho z přímých účastníků tehdejšího dění a zároveň platí, že v literatuře, která se plzeňským punkem 80. let zabývá, není toto období zpracováno.

„Píše se rok 77-78 a v západoněmecké televizi se objevili Sex Pistols a jiné kapely, hrající punk rock. Na jednom učňáku se dává dohromady parta výrostků a seznamují s punkem i své další známé. Seženou španělkou se dvěma strunami. Vznikají první skladby (Londýn, Vezou uhlí a jiné). Časem španělka mizí v kamnech, její místo nahradila sólová a basová kytara. Utvořila se totiž skupina ŠROT. Kluci hrají pouze pro známé na zahradě, ale jejich skladby hrají mladí ještě dnes (Nemám auta rád, Jede pán na koni). Jiná parta zakládá skupinu BALL BEARING. Jsou vybaveni španělkou a dětským bubínkem. Nikdo z nich nezná ani akordy.“⁵³

Hudební pořady zahraniční televize, ale také vysílání zahraničních rozhlasových stanic se stávaly jedním z mála zdrojů inspirace pro nově vznikající kapely.⁵⁴ Mezi ty další patřila právě vystoupení některých zábavových skupin, kde občas zazněl i punk. Kromě již uvedeného LASERU se jednalo také o kapelu SEJF, která v těchto letech vystupovala na zábavách a čajích v okolí Plzně.⁵⁵ Do jaké míry probíhaly v této době v Plzni také burzy desek, které se především v Praze staly vyhledávaným cílem hudebních příznivců, není zcela zřejmé. Pokusy uskutečnit zde podobnou, a pravděpodobně dokonce oficiální, tedy povolenou, burzu jsou ale v Plzni doloženy v roce 1985, a to úřední korespondencí mezi odborem kultury ZKNV Plzeň⁵⁶ a Ministerstvem kultury ČSR, kdy si pl-

⁵² RAMPICH, Jan. Historie punk rockového hnutí v Plzni.

⁵³ RAMPICH, Jan. Historie punk rockového hnutí v Plzni.

⁵⁴ Rozhovor Miroslava Vaňka (vedoucí COH při ÚSD AV ČR) s Ladislavem Rottem (redaktor ČRo Plzeň, autor knih o plzeňském rocku), datum a místo neuvedeno. Přepis rozhovoru uložen ve Sbírkách rozhovorů COH v Praze, Vlašská 9. Srov. Rozhovor Petra Šilhánka (student FPE ZČU v Plzni) s Petrem Démou Škabradou (člen plzeňské skupiny Znouzectnost), dne 9. 2. 2016 v Plzni. Přepis rozhovoru uložen v soukromém archivu autora. Srov. Rozhovor Petra Šilhánka (student FPE ZČU v Plzni) s Radkem Diestlerem (hudební publicista), dne 22. 3. 2016 v Plzni. Přepis rozhovoru uložen v soukromém archivu autora.

⁵⁵ Rozhovor Petra Šilhánka (student FPE ZČU v Plzni) s Petrem Démou Škabradou.

⁵⁶ ZKNV Plzeň – Západočeský krajský národní výbor Plzeň

žeňský odbor kultury vyžádal stanovisko ministerstva ohledně povolování burz knih a gramofonových desek.⁵⁷ Ovšem vyjádření ministerstva kultury bylo zcela jasné:

„Oprávnění k rozšiřování rozmnoženin uměleckých děl lze proto udělit jen socialistické organizaci, jejíž činnost bude mít možnost účinně řídit orgán státní správy z odvětví kultury, neboť je nutná záruka, že budou veřejně nabízeny pouze rozmnoženiny děl, která jsou svým obsahem slučitelná se socialistickým uspořádáním státu. Věškerý tlak na povolení burz a jiných podobných veřejných legálních platforem může být motivován i tím, že není dostatečně uspokojována poptávka např. po hororech, pornografii, protistátní literatuře, nehodnotné moderní a extrémní hudbě, videokasetách ozvučených programy typicky kapitalistické provenience apod. Při dostatečné síti prodejen antikvariátu nevzniká důvod pro odbor kultury KNV udělovat oprávnění k rozšiřování neperiodických publikací z důvodu místní kulturní a hospodářské potřeby.“⁵⁸

Ovšem pravděpodobnost existence nepovolených burz v 80. letech v Plzni je poměrně vysoká. A nejen v Plzni. Doložena je například i nepřilíh známá burza v Holoubkově na Rokycansku.⁵⁹

První plzeňské kapely na neoficiální scéně (1980–1984)

Kapely ŠROT a BALL BEARING, které Jan Rampich uvádí ve svém textu mezi prvními, byly typickými plzeňskými punkovými skupinami raných 80. let. Téměř bez vybavení, jak nástrojového, tak co do zkušeností a hráčských dovedností, téměř bez koncertů, založené spolužáky ze základních škol či prvních ročníků učilišť. Ovšem s vizí, že se svými kapelami prorazí do světa, do centra hudebního dění, do Londýna.⁶⁰ Píseň *Město Londýn*, již ve svém textu zmiňuje i Jan Rampich pod zkráceným názvem *Londýn*, vznikla právě v tomto období a objevuje se na nahrávce kapely ZNOUZECTNOST, ovšem až v roce 1990. Skupina ZNOUZECTNOST odehrála svůj první koncert roku 1986 a ve druhé polovině 80. let se stala jednou z nejvýraznějších plzeňských neoficiálních kapel. A právě někteří její členové figurovali už i v kapelách ŠROT a BALL BEARING, konkrétně kytarista Petr Déma Škabrada, a také bubeník ZNOUZECTNOSTI, vystupující pod jménem Caine. Ještě v první polovině 80. let zakládá právě Petr Déma

⁵⁷ SOA Plzeň, fond ZKNV, kar VV303. *Povolovací řízení burz knih a gramofonových desek. 1985.*

⁵⁸ SOA Plzeň, fond ZKNV, kar VV303. *Povolovací řízení burz knih a gramofonových desek. 1985.*

⁵⁹ PĚKNÁ, Barbora. *LP deska jako symbol svobody*. Bakalářská práce, FHS UK: PRAHA, 2014, vedoucí bakalářské práce Miroslav Vaněk. Srov.

⁶⁰ Rozhovor Petra Šilhánka (student FPE ZČU v Plzni) s Radkem Diestlerem.

Škabrada kapelu ZASTÁVKA MILEČ, jejíž osudy opět vcelku věrně odrážejí dění na plzeňské neoficiální scéně.

„Přišel rok 1984 a s ním akce, která probudila spoustu lidí z nečinnosti. Přítel z České Lípy, /toho času rotmistr u armády/, se oženil a na posvatební veselici do pronajatého sálu pozval pražské PLEXIS, M M a plzeňskou ZASTÁVKU MILEČ. Zde se konečně západočeští punks rozhýbali. A to i přesto, že se po svatbě ZASTÁVKA MILEČ rozpadá. Plzeňáci nerezignují a vyráží každý víkend do jižních Čech na NOVODUR ze Strakonice. Nelitují ani peněz ani času stráveného ve vlacích, aby si nenechali ujít ani jednu zábavu. Idyla trvá asi půl roku, než NOVODURU zakáží nějací tupci, k tomu kompetentní, hrát.“⁶¹

ZASTÁVKA MILEČ vznikla v roce 1983 a o rok později se rozpadla, nutno dodat, že bez zásahu plzeňských bezpečnostních složek. Během své krátké existence odehrála kapela všeho všudy tři koncerty, z nichž ten poslední proběhl tedy v České Lípě, kde vystoupily i některé pražské kapely. Samotný fakt, že plzeňská punková kapela vystoupila mimo region, byl v rámci dění na plzeňské scéně ojedinělý. Naopak příznačným jevem byl celkově nízký počet odehraných koncertů i krátká doba existence kapely.⁶² Ovšem ještě před svým rozpadem stačila ZASTÁVKA MILEČ v roce 1984 nahrát demokazetu, kterou se dostala do povědomí příznivců punku právě i mimo západní Čechy. Vytvoření nahrávky bylo totiž zpravidla mimo možnosti tehdejších punkových kapel. Pomocnou ruku v tomto směru ZASTÁVCE MILEČ podala tehdy mnohem známější příbramská novovlnná skupina BON PARI, která členům kapely umožnila zaznamenat jejich tvorbu v rámci svého vlastního nahrávání.⁶³

Pro tehdejší dobu charakteristická je také informace o výjezdech plzeňských punkerů do sousedních jižních Čech v souvislosti s koncerty strakonické kapely NOVODUR. Ta byla v rámci punkových kapel výjimečná mimo jiné i tím, že měla svého zřizovatele, tedy její vystoupení byla oficiální, a brzy se proslavila i mimo svůj region. Ovšem podle zakladatele kapely Karla Bouši právě velký zájem příznivců, kteří na koncerty NOVODURU vyráželi z různých míst po celých Čechách, vedl k tomu, že pravidelnými návštěvníky jejich vystoupení bývali také příslušníci VB. Zákazu, který kapelu postihl během 80. let opakovaně, čelili strakoničtí punkeři tím, že skupinu přejmenovali. Kapela tak vystupovala nejprve pod názvem NOVODUR, následně ARMAVIR a nakonec TELEX.⁶⁴

⁶¹ RAMPICH, Jan. Historie punk rockového hnutí v Plzni.

⁶² Rozhovor Petra Šilhánka (student FPE ZČU v Plzni) s Petrem Démou Škabradou.

⁶³ Rozhovor Petra Šilhánka (student FPE ZČU v Plzni) s Petrem Démou Škabradou.

⁶⁴ Rozhovor Petra Šilhánka (student FPE ZČU v Plzni) s Karlem Boušou (člen strakonických kapel

V první polovině 80. let byla plzeňská scéna tvořena kapelami, které neměly většinou dlouhého trvání a během své existence vystupovaly velmi zřídka. Jejich členové se často rekrutovali z narůstajícího počtu plzeňských punkerů a poté, co jejich kapela zanikla, dále zůstávali v okruhu příznivců dalších kapel, které mezitím vznikaly, případně sami založili novou skupinu. Plzeňská punková scéna byla tedy tvořena nejen kapelami samotnými, ale stejnou měrou také jejich příznivci. Kromě již jmenovaných kapel v tomto období zkoušely a občas také hrály DAZULE, KULIČKOVÉ LOŽISKO (z rozpadlého BALL BEARING), NÁHRADNÍ DÍL, PVC, ZKRAT, DEMONTÁŽ, FÉZY, PARAZIT a pravděpodobně i další uskupení.⁶⁵ Stylově se většina těchto kapel blížila právě nejvíce k punku. V tomto ohledu vyniká skupina PETR MACH založená třemi vysokoškolačky v roce 1983, která se snad jako jediná v tomto období hlásila k nové vlně.⁶⁶ Zajímavým zjevem na plzeňské scéně je také kapela BRADAVICE. Ta vznikla již v roce 1978, ale poprvé vystoupila až o čtyři roky později v Letkově Plzně s repertoárem ovlivněným především hudbou undergroundových kapel a teprve později začala více směřovat k punkrocku. Kromě této změny hudebního stylu je BRADAVICE v rámci plzeňské scény výjimečná i tím, že existovala po celá 80. léta.⁶⁷

Celostátní akce ODPAD v západních Čechách (1983–1984)

Všechny tyto kapely v Plzni a okolí existovaly navzdory snaze plzeňských úřadů udržet veškeré dění na hudební scéně pod svojí kontrolou. Celostátní akce ODPAD se z tohoto pohledu mýjela účinkem. Neznamená to ale, že by úřady a bezpečnostní složky v plzeňském regionu na svoji snahu regulovat dění na hudební scéně rezignovaly. V prováděcích plánech na rok 1984 u všech okresních správ SNB v kraji bylo plnění akce ODPAD jedním z cílů jejich činnosti na následující období. Výplývalo to i ze závěrů celostátní porady na 3. odboru X. správy SNB v říjnu 1983. Prognóza dalšího vývoje situace zněla:

Telex, Carlos And His Coyotes), dne 10. 3. 2016 ve Strakonících. Přepis rozhovoru uložen v soukromém archivu autora.

⁶⁵ RAMPICH, Jan. Historie punk rockového hnutí v Plzni. Srov. Rozhovor Petra Šilhánka (student FPE ZČU v Plzni) s Radkem. Srov. Rozhovor Petra Šilhánka (student FPE ZČU v Plzni) s Petrem Démou Škabradou.

⁶⁶ RAMPICH, Jan. Historie punk rockového hnutí v Plzni. Srov. ROTT, Ladislav. *50 let big-bitu v Plzni 1962-2012. Takto hráli, když jim stály davy pod pódiem*. Region All: Plzeň, 2012. ISBN 978-80-904310-7-2.

⁶⁷ Rozhovor: Představení kapely Bradavice. *Plzeňské kapely*. [online] Dostupné z URL: <<https://www.plzenskekapely.cz/clanky/rozhovory/predstaveni-kapely-bradavice-11-2014/>> [cit. 2016-06-10]. Srov. Rozhovor Petra Šilhánka (student FPE ZČU v Plzni) s Petrem Démou Škabradou.

“Na základě současného trendu vývoje operativní situace v problematice „volné mládeže“ lze předpokládat, že v nastávajícím období budou pokračovat snahy o závadovou a negativní činnost skupinek mladých lidí inklinujících k hnutí „NOVÁ VLNA“ a „PUNK“. Tato činnost bude směřovat k zakládání nelegálních hudebních skupin prezentujících úpadkově západní hudební žánry obsahující invektivy vůči kulturní politice socialistického státu a politice KSČ. Lze očekávat, že tuto negativní činnost se bude snažit podchytit vnitřní nepřítel a s využitím „prohlášení charty č. 31“ se bude snažit prohlubovat svůj vliv na širší okruh mládeže a jejího zneužití ke svým politickým cílům.“⁶⁸

Vzhledem k tomu náčelník 3. odboru X. správy SNB navrhl mimo jiné i následující opatření: *„Nadále pokračovat v plnění uložených úkolů v rámci metodického pokynu „ODPAD“ se zaměřením na:*

- *docílení dalšího zkvalitnění kontrarozvědné ochrany mládeže před negativními vlivy vnějších a vnitřních nepřátel formou zkvalitňování agenturně-důvěrnické sítě, součinností s mládežnickými, společenskými a státními organizacemi se zaměřením na výchovnou činnost při provádění preventivních a rozkladných opatření.*

- *zabezpečení kontroly a účinných opatření proti ideovým vůdcům a organizátorům závadových skupin mládeže a znemožnění její zneužití k opoziční činnosti. Nepřipustit nepovolené srazy a zabránit snahám představitelů hnutí „PUNK“ organizovat tyto srazy v různých krajích ČSSR“⁶⁹*

Poměrně přesně jsou zde definovány prostředky, kterými měly S-StB v jednotlivých krajích nadále plnit úkoly dané akcí ODPAD. Bylo třeba se infiltrovat mezi mladé lidi prostřednictvím získaných spolupracovníků a zaměřit se kromě kapel samotných na výrazné osobnosti a organizátory koncertů. Mimo tato opatření měla větší pozornost směřovat také do školství, konkrétně učilišť, která měla být pod důslednější kontrarozvědnou ochranou. Zároveň účastníci porady měli tyto závěry zapracovat do plánů práce na další období.⁷⁰ Přestože v ročním plánu S-StB Plzeň na rok 1984 se výslovně o celostátní akci ODPAD nehovoří, v úkolech 2. odboru stojí:

„Zpravodajskou činností kontrolovat mládež inklinující k CH-77, členy UH a propagátory hudebního směru punk-rock. Zamezit tvoření a rozkládat nepovo-

⁶⁸ ABS, fond X. správy SNB, inv. č. 697. *Celostátní porada s náčelníky oddělení 2. odborů S-StB na 3. odboru X. s. SNB dne 27. 10. 1983.*

⁶⁹ ABS, fond X. správy SNB, inv. č. 697. *Celostátní porada s náčelníky oddělení 2. odborů S-StB na 3. odboru X. s. SNB dne 27. 10. 1983.*

⁷⁰ ABS, fond X. správy SNB, inv. č. 697. *Celostátní porada s náčelníky oddělení 2. odborů S-StB na 3. odboru X. s. SNB dne 27. 10. 1983.*

*lené srazy mládeže a hudební produkce závadových skupin, plnit úkoly v projektu ASANACE. Ve spolupráci s VB odhalovat nositele a šířitele nepřátelských ideologií a organizátory podvrtné činnosti v této problematice.*⁷¹

Není náhodou, že v jednom odstavci se zde hovoří o Chartě 77, undergroundu, punku, hudebních skupinách a zároveň o projektu ASANACE. V průběhu 80. let na Plzeňsku skutečně došlo k vynucené emigraci některých osob, především z okruhu undergroundu.⁷² Plány S-StB Plzeň se týkaly také rozšíření agenturní sítě. Za rok 1984 mělo být v problematikách 2. odboru získáno padesát dva tajných spolupracovníků. Za tento úkol byl odpovědný přímo náčelník 2. odboru, ovšem samotné verbování mělo probíhat na úrovni okresních odborů StB s tím, že tato činnost bude čtvrtletně kontrolována. Celkem mělo být v problematice mládež získáno sedm tajných spolupracovníků. V související problematice školy se měla agenturní síť rozrůst o čtyři tajné spolupracovníky.⁷³

V plánech jednotlivých OS SNB jsou pak úkoly spojené s akcí ODPAD opět součástí oddílu zaměřeného na vnitřního protivníka a nejčastěji bývají formulovány v jedné větě o potřebě zaměřit se na mládež, která propaguje hudební směr punkrock. Nejpodrobněji se na tuto problematiku zaměřuje OS SNB Rokycany:

*„Plnit úkoly v celostátní akci ODPAD. Vyhledávat příznivce PANKROKU, tyto mapovat a poznatky k nim postupovat na II. odbor S-StB PLZEŇ. Při tomto se soustřeďovat na místa OSTROVEC, SEDLECKO, HŘEŠIHLAVY, LIBŠTEJN a dále na místa, kde vystupují hudební skupiny, jako PLÍSKOV, STRAŠICE, VOLDUCHY. Při tomto se zaměřit i na odhalování toxikomanie.*⁷⁴

Kromě fonetického přepisu názvu hudebního směru zde stojí za povšimnutí konkrétní místa, kam OS SNB Rokycany plánovala zaměřit největší pozornost. V případě Ostrovice, Sedlečka, Hřešihlav a Libštejna se jedná o malé vesničky poblíž Berounky, které byly v letních měsících oblíbeným cílem trempů, případně vodáků. V Plískově, Strašicích a Volduchách se sice konaly čaje a zábavy podobně jako na dalších místech na Rokycansku, ale punkové a novovlnné kapely zde nevystupovaly ani nevznikaly. V souvislosti se Strašicemi lze hovořit o punku až začátkem 90. let, kdy první zdejší kapelou tohoto ražení byla skupina KRUPAVÝ VLOČKY a v následujících letech zde vznikl rockový klub Koupák.

⁷¹ ABS, př. č. 2106-2124. *Roční plán správy StB Plzeň na rok 1984.*

⁷² Podrobně zpracováno v publikaci: PETROVÁ, Jana. *Zapomenutá generace 80. let 20. století: nezávislé aktivity a samizdat na Plzeňsku.* Jana Petrová ve spolupráci se Sdružením občanů Exodus: Plzeň, 2009. ISBN 978-80-254-4112-1.

⁷³ ABS, př. č. 2106-2124. *Roční plán správy StB Plzeň na rok 1984.*

⁷⁴ ABS, př. č. 2106-2124. *Roční plán OS SNB Rokycany na rok 1984.*

Ve vyhodnocení ročního plánu OS SNB Rokycany za rok 1984 se tedy žádné konkrétní výsledky v akci ODPAD neobjevují:

*„Okrajově jsou získávány poznatky k volné mládeži, a to vzhledem k možnos-
tem pouze přes operativní prostředky odboru VB. Výtípané hudební skupiny
jsou při svých vystoupeních pod dohledem. Nebylo zjištěno mimořádných StB
poznatků.“⁷⁵*

K velmi podobným výsledkům dospěly v roce 1984 téměř všechny OS SNB v kraji. Pouze v okrese Cheb se objevuje zmínka o rozpracování jedné blíže neurčené hudební skupiny, která byla označena jako „podezřelá z prosazování úpadkového směru punkrock.“⁷⁶ Ani MS SNB Plzeň konkrétní výsledky neuvádí a oproti dvaceti třem poznatkům z roku 1983 předala za rok 1984 k dalšímu zpracování pouze šest podnětů.⁷⁷ Znamená to tedy, že zde skutečně došlo v tomto roce k výraznému útlumu aktivit na neoficiální hudební scéně? Jan Rampich ve své *Historii punk rockového hnutí v Plzni* k tomuto roku uvádí, že po rozpadu ZASTÁVKY MILEČ se skutečně na čas zdálo, že punkové kapely z Plzně vymizely. Ale přesto se nakonec nová jména na této scéně objevila. Svědčí o tom i závěr Rampichova textu:

*„Skupina PVC má na svém kontě nejvíc uspořádaných koncertů a zábav ze
všech podzemních souborů, co v Plzni byly. Poslední představení se konalo v klub-
bu Oko společně s dalšími novými objevy roku ZNOUZEKTNOST /styl 77/, BEN-
DŽÁNI /s prvky heavymetalu/ a TANČÍRNA /nová vlna/. Na přehlídce v Oku byl
asi nej příjemnějším překvapením AK PLECH orientovaný na ortodoxní hardco-
re. Je to největší nářez, jaký kdy v Plzni byl. Bohužel trval pouze do začátku roku
1987. Většina kapel se rozpadla. A i když zkouší kapely nové, nic podstatného se
neděje a začíná doba klidu. Tento klid je však relativní, protože schopných lidí
je dost a ne všichni zabíjejí své mládí v putyce, i když je k tomu establishment
nutí.“⁷⁸*

Roky 1984 a 1985 byly pravděpodobně ve srovnání s předchozím obdo-
bím poněkud chudší ohledně počtu nových kapel a uspořádaných akcí. Ovšem
už v průběhu roku 1985 se situace mění díky litickým PVC. Následující rok
pak proběhlo vystoupení ve vysokoškolském klubu Oko, které předznamenalo
novou etapu ve vývoji plzeňské neoficiální scény. Zároveň dokládá jistou pro-

⁷⁵ ABS, př. č. 2106-2124. *Vyhodnocení ročního plánu OS SNB Rokycany za rok 1984.*

⁷⁶ ABS, př. č. 2106-2124. *Vyhodnocení ročního plánu OS SNB Cheb za rok 1984.*

⁷⁷ ABS, př. č. 2106-2124. *Vyhodnocení ročního plánu MS SNB Plzeň za rok 1984.*

⁷⁸ RAMPICH, Jan. *Historie punk rockového hnutí v Plzni.*

měnu, kterou tato hudební scéna od počátku 80. let prošla. Žánrově se jednalo o pestrý večer, zazněl punk, nová vlna, hardcore, metal. I když skutečná produkce kapel nemusela přesně odpovídat uvedeným hudebním stylům, je zřejmé, že oproti přelomu 70. a 80. let došlo k výraznému posunu. Svědčí to také o zvyšující se úrovni kapel. Zajímavostí pak může být, že zvukařem tohoto večera byl Václav Běhavý, kapelník tehdy snad nejznámější plzeňské rockové skupiny ODYSSEA. Došlo tak k málokdy vídanému setkání dvou odlišných hudebních světů a přístupů.⁷⁹ Zároveň se zde sešla v jeden večer kapela, která vystupovala poprvé - ZNOUZECTNOST, se skupinami, jež v Oku svou hudební dráhu uzavíraly - PVC a také AK PLECH, který skončil hned následující rok. Tedy ono „pravidlo krátkověkosti“ kapel charakteristické pro počátek 80. let, platilo i začátkem jejich druhé poloviny. Ovšem výjimkou potvrzující pravidlo se stala právě v Oku debutující ZNOUZECTNOST, která s jistými personálními změnami aktivně vystupuje do současnosti. Dalším typickým znakem plzeňských kapel byla po celá 80. léta jejich personální provázanost. První koncert ZNOUZECTNOSTI nebyl prvním vystoupením pro některé její členy. Kytaristé Petr Déma Škabrada a Caine (pozdější bubeník), stáli u zrodu už některých kapel z počátku 80. let. Stejně tak rozpad PVC a AK PLECH se nestal hudebním koncem jejich muzikantů. Miloš Anetta, kytarista a zpěvák druhé z nich, měl zároveň blízko i k PVC. Po zániku těchto kapel, tak vznikl hardcoreový soubor OMP.⁸⁰

Některá specifika plzeňských kapel (1985–1987)

V druhé polovině 80. let a především v jejich závěru se plzeňská neoficiální scéna oproti předchozím letům nebyvale rozrůstala. Přibývalo kapel i koncertů, které se ale stále odehrávaly povětšinou v restauracích a sálech na okraji Plzně nebo blízkých vesnicích a městečkách. Současně pokračovaly srazy a vystoupení na některých soukromých usedlostech roztroušených po celých západních Čechách. Přístup úřadů a bezpečnostních složek k tomuto dění charakterizují dvě vzájemně protikladné tendence. Na celostátní úrovni začínal převažovat přístup opatrné tolerance, která ovšem v sobě nesla výrazné stopy kontroly a snahu dění na poli rockové hudby centrálně regulovat. O roku 1986 se konaly oficiální festivaly českých rockových skupin, Rockfesty. Přestože se jednalo o výrazný posun v přístupu tehdejšího režimu k hudebnímu dění v dosud netolerované sféře, nebyly Rockfesty samotnými hudebníky přijímány vždy pozitivně. Totiž zatímco navenek se režim povolením Rockfestů otevíral mnohým dosud zapovězeným

⁷⁹ Rozhovor Petra Šilhánka (student FPE ZČU v Plzni) s Petrem Démou Škabradou.

⁸⁰ Plzeň a okolí. *Bigbít. Internetová encyklopedie rocku*. Dostupné z URL: <<http://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/clanky/184-plzen-a-okoli>>[cit. 2016-06-10].

hudebním směrům i kapelám, v každodenní praxi ke změně v přístupu příslušníků StB a VB k těm samým kapelám zpravidla nedocházelo. Navíc i v druhé polovině 80. let oficiálně dál probíhaly celostátní akce KAPELA a ODPAD, namířené proti undergroundu, respektive nové vlně a punku. Dvojkolejnost této situace se projevila i v Plzni. Regionálního kola Rockfestu 1987 se mohla zúčastnit i ZNOUZECTNOST, tedy neoficiální punková skupina, a dokonce zabodovala u odborné poroty. Nicméně večerního programu před diváky se už zúčastnit nesměla, a to na popud plzeňských funkcionářů, kteří neregistrované skupině vystoupit neumožnili.

Při bližším pohledu na výsledky činnosti 2. odboru S-StB v období 1984 až 1988 vyplývá, že jeho aktivita směrem k příznivcům punku a také lidem a kapelám z okruhu undergroundu měla vzrůstající tendenci. Ještě v roce 1984 vyznívá vyhodnocení ročního plánu S-StB k problematice punku celkem nekonkrétně: „*V oblasti hnutí Punk rock je do současné doby zmapováno 142 vyznavačů. Dle agenturních poznatků nedosáhlo hnutí v rámci Zpč. kraje organizovaného charakteru, přívrženci se scházejí náhodně v restauracích a jejich činnost spočívá především v návštěvách hudebních skupin produkujících směr Punk rocku. Nebyla zjištěna trestná činnost protistátního charakteru. S neaktivnějšími přívrženci hnutí jsou prováděny vynucené styky zaměřené na rozkrývání dalších členů hnutí a paralyzování snah o celkové oživení činnosti.*“⁸¹

A v jiné části téhož dokumentu dokonce stojí: „*Profylaktickými opatřeními s příznivci Punk-rocku je v Zpč. kraji v podstatě toto hnutí rozloženo. Agenturní prostředky jsou zaměřovány k zjišťování skupin produkujících závadovou hudbu s cílem provedení správních a PRO opatření.*“⁸²

Přesto ale z tohoto materiálu vyplývá, že pro StB problematika mládeže zůstává jednou z prvořadých. V pozornosti jejich příslušníků zůstával nadále okruh osob plzeňského undergroundu, vystoupení hudebních skupin na různých zábavách, jejichž hudba s punkem a novou vlnou nikterak nesouvisela. Sledován byl i poslech zahraničních rozhlasových stanic a také program plzeňských vysokoškolských klubů, a i ostatních prostor, kde se mladí scházeli.⁸³

Vyšetřována tak byla hudební skupina SPIRÁLA, jejíž členové se z pohledu StB nevhodně vyjadřovali o vrcholných představitelích ČSSR: „*Z oblasti hudebních skupin byl operativní cestou zjištěn poznatek o negativní činnosti členů hudební skupiny Spirála. Zápisy o výpovědi s 8 osobami bylo zadokumentováno*

⁸¹ ABS, fond X. správy SNB, inv. č. 450. *Vyhodnocení plánu práce 2. odb. S-StB Plzeň pro rok 1984.*

⁸² ABS, fond X. správy SNB, inv. č. 450. *Vyhodnocení plánu práce 2. odb. S-StB Plzeň pro rok 1984.*

⁸³ ABS, fond X. správy SNB, inv. č. 450. *Vyhodnocení plánu práce 2. odb. S-StB Plzeň pro rok 1984.*

snižování vážnosti prezidenta republiky a případ byl předán VB. ⁸⁴

Z plzeňských klubů se ocitl v nezáviděníhodné pozici Hifi klub Plzeň: „*V průběhu vystoupení byly reprodukovány skladby zpěváka Franka Zappy a doprovodné slovo vulgárního charakteru s dvojsmyslným zabarvením narážející na soc. zřízení v ČSSR. Prostřednictvím MV Svazarmu bylo přijato opatření k zabránění další podobné činnosti v prostorách Hifi klubu.*“ ⁸⁵

Navíc proti autorovi tohoto vystoupení Vladimíru Líbalovi bylo zahájeno trestní stíhání. ⁸⁶ Poznotek ohledně sledování rozhlasové stanice BBC ovšem ukazoval, že usilovná snaha režimu ovlivnit vkus mladé generace tak, aby vyhovoval jím určeným normám, vyznívá naprázdno:

„V akci KAREL (krycí adresa BBC Londýn) byl zjištěn značný zájem mládeže o poslech této stanice. Pisatelé se zúčastňují soutěží hudebního vysílání BBC a žádají o zaslání gramofonových desek hudebních skupin.“ ⁸⁷

V roce 1985 se z pohledu plzeňské StB situace v problematice mládeže zřejmě nikterak významně nezměnila. Sledovány byly aktivní osoby z okruhu undergroundu, došlo k opětovnému sčítání punkerů, zároveň ale také k rozšíření agenturní sítě.

„V hodnoceném období bylo získáno ke spolupráci celkem 44 tajných spolupracovníků z toho II. odbor 19 TS oproti plánovaným 17 TS o O-StB 25 TS oproti plánovaným 24 TS. Současně došlo k uložení nebo předání jiné součásti u 32 TS.“ ⁸⁸

Zároveň je z tohoto vyhodnocení plánu práce 2. odboru S-StB Plzeň patrné, že jen v problematice volné mládeže působili celkem čtyřicet tři tajní spolupracovníci a čtyři důvěrníci, označovaní v materiálech StB jako „*prameny*“ ⁸⁹

Zajímavý především z pohledu nakládání s informacemi je také údaj ohledně počtu plzeňských punkerů, který se podle vyjádření StB sice zvýšil, což samozřejmě nelze vyloučit jako příklad dosaženého úspěchu, ale díky provedeným opatřením nejsou údajně tak aktivní jako v minulosti, což už úspěchem je: „*Na*

⁸⁴ ABS, fond X. správy SNB, inv. č. 450. *Vyhodnocení plánu práce 2. odb. S-StB Plzeň pro rok 1984.*

⁸⁵ ABS, fond X. správy SNB, inv. č. 450. *Vyhodnocení plánu práce 2. odb. S-StB Plzeň pro rok 1984.*

⁸⁶ Podrobně zpracováno v publikaci: PETROVÁ, Jana. *Zapomenutá generace 80. let 20. století: nezávislé aktivity a samizdat na Plzeňsku.*

⁸⁷ ABS, fond X. správy SNB, inv. č. 450. *Vyhodnocení plánu práce 2. odb. S-StB Plzeň pro rok 1984.*

⁸⁸ ABS, fond X. správy SNB, inv. č. 451. *Vyhodnocení plánu práce 2. odb. S-StB Plzeň pro rok 1985.*

⁸⁹ ABS, fond X. správy SNB, inv. č. 451. *Vyhodnocení plánu práce 2. odb. S-StB Plzeň pro rok 1985.*

*úseku propagátorů Punk Rocku bylo cestou vynucených styků přístupováno k uplatňování individuální a generální prevence a zamezováno tvorbě organizovaných struktur. Ve spolupráci se státními orgány je zamezováno hudebním skupinám propagujícím tento směr ve vystupování na veřejnosti. Do konce roku 1985 bylo zmapováno 165 stoupenců hnutí Punk Rock, avšak počet aktivních stoupenců byl na základě přijímaných zpravodajských opatření snížen, řada osob na jejich základě přestala tento směr vyznávat.*⁹⁰

Jen na základě údajů z 2. odboru S-StB Plzeň se tedy počet příznivců punku zvýšil ze sto dvaceti pěti v roce 1983 na sto šedesát pět v roce 1985, tedy téměř o jednu třetinu během dvou let. Nehledě na to, že skutečný počet příznivců punku v západních Čechách mohl být mnohem vyšší, ne každého totiž musela mít S-StB Plzeň nutně ve své evidenci.

Celostátní akce ODPAD v západních Čechách (1984–1988)

Vyhodnocení plánu práce z roku 1986 přináší z hlediska dění na plzeňské neoficiální hudební scéně dvě nové a pro další vývoj podstatné informace. Poprvé je zde zmíněn Jan Rampich, který se stal častým terčem aktivit příslušníků StB a VB hlavně v následujících letech, a to především jako signatář Charty 77, kterou podepsal v roce 1985, ale také jako neúnavný organizátor punkových koncertů a autor samizdatových článků, a pozornost je zde nově věnována také undergroundovým srazům na statku ve Služetině na Karlovarsku, které byly nakonec zlikvidovány tím, že statek byl v roce 1987 vyvlastněn. Dění ve Služetině v roce 1986 je S-StB komentováno následovně: „*V současné době je dokončováno dokumentováno protispolečenské jednání osob zúčastněných na srazech mládeže ve Služetině, okr. K. Vary, dne 13. 9. a 25. 10. 1986. 12 osob bylo protokolárně vyslechnuto, a také dokumentována tr. činnost jednoho z hlavních organizátorů srazů.*“⁹¹

Výsledkem těchto výslechů bylo trestní stíhání právě jednoho z organizátorů za: „*tr. činy výtržnictví a hanobení národa, rasy a přesvědčení podle § 202 a 198 trest. zákona (veřejně spálil vlajku SSM a vystupoval proti činnosti SSM).*“⁹²

Na konci června 1986 se konala porada náčelníků 2. odborů správ StB a následující rok v září byl na plzeňské S-StB vypracován dokument s označením

⁹⁰ ABS, fond X. správy SNB, inv. č. 451. *Vyhodnocení plánu práce 2. odb. S-StB Plzeň pro rok 1985.*

⁹¹ ABS, fond X. správy SNB, inv. č. 452. *Vyhodnocení plánu práce 2. odb. S-StB Plzeň pro rok 1986.*

⁹² ABS, fond X. správy SNB, inv. č. 451. *Vyhodnocení plánu práce 2. odb. S-StB Plzeň pro rok 1985.*

„pro služební potřebu“, ve kterém je vyhodnoceno plnění hlavních úkolů, které byly na této poradě uloženy. Zřejmě právě v souvislosti s plněním těchto úkolů proběhla v roce 1987 řada akcí StB namířených proti příznivcům punku, undergroundu a některé se dotkly i zábavových kapel. Zároveň StB zaměřila svoji pozornost na učně, takže opět se v tomto roce objevují zprávy o poslechu a kopírování nelegálních nahrávek Krylových písní na internátech a opatřeních vůči učňům, kteří se tímto provinili.⁹³

Služetinský statek Daniela Mráze, ve kterém čas od času probíhaly výstavy a koncerty za účasti i plzeňských kapel, se stal pro plzeňskou StB jedním z pořadých cílů:

„Vliv CH-77 na mládež byl zjištěn v kulturní oblasti při nelegálním srazu mládeže ve Služetině na okr. Karlovy Vary a v Plasích na okr. Plzeň-sever spočívající v propagaci dekadentních malířských směrů a produkci úpadkových hudebních směrů (UH), které produkovaly nelegální hudební skupiny z Prahy, Žatce, Č. Budějovic, Mariánských Lázní a Plzně. Členové těchto skupin se rekrutují z příznivců CH-77 a UH. V součinnosti s ONV Karlovy Vary byla přijata opatření k vyvlastnění objektu (MRÁZ Daniel), kde k nelegálním srazům mládeže ve Služetině docházelo.“⁹⁴

Do konce roku 1987 k vyvlastnění služetinského statku skutečně došlo. V samotné Plzni a blízkém okolí proběhla v průběhu roku 1987 řada zásahů, a to jak proti pořádání koncertů a srazů, tak proti jednotlivcům. Terčem častého obtěžování ze strany VB a StB se stal Jan Rampich. Jen ve vyhodnocení plánu práce 2. odboru S-StB Plzeň za rok 1987 se jím plzeňská S-StB zaobírá v různých souvislostech celkem v šesti případech. Zároveň jsou tyto případy reportovány na 3. odbor X. správy SNB, což svědčí o důležitosti, kterou v Plzni Janu Rampichovi na S-StB přisuzovali.⁹⁵ V roce 1985 podepsal Chartu 77, účastnil se řady koncertů a setkání, sám mnohé pořádal, přispíval do samizdatu.

„V problematice MLÁDEŽ v rámci rozpracování celostátního projektu OD-PAD bylo zjištěno, že hlavní představitel PUNK ROCKU v Zpč. kraji RAMPICH Jan udržuje nadále důvěrné styky se signatářem CH-77 ŽUFANEM Václavem. V měsíci srpnu od jmenovaného získal nelegálně vydávaný časopis s názvem „10 let gramodesky“, který obsahuje informace a rozbory hnutí PUNK ve světě i v ČSSR, adresy osob z KS propagujících PUNK apod. V uvedeném časopise má RAMPICH zveřejněn článek pojednávající o historii PUNK na Plzeňsku.“⁹⁶

⁹³ ABS, fond X. správy SNB, inv. č. 453. *Vyhodnocení plánu práce 2. odb. S-StB Plzeň pro rok 1987.*

⁹⁴ ABS, fond X. správy SNB, inv. č. 453. *Vyhodnocení plánu práce 2. odb. S-StB Plzeň pro rok 1987.*

⁹⁵ ABS, fond X. správy SNB, inv. č. 453. *Vyhodnocení plánu práce 2. odb. S-StB Plzeň pro rok 1987.*

⁹⁶ ABS, fond X. správy SNB, inv. č. 453. *Vyhodnocení plánu práce 2. odb. S-StB Plzeň pro rok 1987.*

Tím jedním konkrétním činem, kterým se Jan Rampich dostal ještě více do popředí zájmu VB a StB, byla jeho reakce na neustálé obtěžování jeho samotného i ostatních plzeňských punkerů ze strany hlídek VB. V dubnu 1987 totiž odeslal stížnost na chování příslušníků VB adresovanou prezidentovi ČSSR Gustávu Husákovi, kterou podepsalo několik desítek lidí.⁹⁷ O měsíc později odeslal tentýž dopis na Federální ministerstvo vnitra.⁹⁸ Z dnešního pohledu relevantní forma protestu občana, který je přesvědčen, že se jemu a jeho přátelům děje od státních bezpečnostních složek bezpráví, a tak se formou dopisu a petice odvolává k představitelům tohoto státu, vyvolala reakci odpovídající povaze režimu, který v Československu v 80. letech panoval. Stížnost byla prošetřena inspekcí náčelníka KS SNB Plzeň a shledána neopodstatněná. Jan Rampich podal stížnost i na toto usnesení inspekce náčelníka KS SNB Plzeň. Ta byla zamítnuta náměstem vojenského obvodového prokurátora jako nedůvodná, s tím že proti tomuto usnesení zákon už žádnou další stížnost nepřipouští. Vše bylo vyřízeno vcelku rychle, konečné zamítnutí je datováno k 11. listopadu 1987.⁹⁹

Celý případ byl i medializován. Článek v *Západočeské pravdě*, která byla pod kontrolou státních orgánů, přinesl o Janu Rampichovi dehonestující článek nazvaný *Jeden z nich*.¹⁰⁰ Reakcí byla petice na Rampichovu podporu. Ta ovšem už prostor v oficiálním tisku nedostala, vyšla v západočeském samizdatu Stres.¹⁰¹ Zároveň ale Jan Rampich nepřestával být sledován plzeňskou StB, jak dokládají i denní informace ze S-StB Plzeň, kde se právě v roce 1987 jeho jméno objevuje častěji než v předchozím roce a tyto informace jsou nově zařazeny do problematiky „nepřátelské osoby“.¹⁰² Kromě těchto denních zápisů figuruje jméno Jana Rampicha ve všech čtvrtletních hlášeních za rok 1987, které plzeňská S-StB pravidelně předávala na 3. odbor X. správy SNB do Prahy. Ta jsou ovšem velmi rozporuplná. Především v hodnocení Rampichova vlivu na ostatní punkery v Plzni. Zatímco ve druhém čtvrtletí je jeho vliv hodnocen jako zanedbatelný, v závěru roku má být nebezpečný právě tím, že ovlivňuje mladou generaci.¹⁰³

⁹⁷ ABS, př. č. 2613. *Stížnost Jana Rampicha na jednání příslušníků MS SNB Plzeň vůči příznivcům hnutí Punk Rock*.

⁹⁸ ABS, př. č. 2613. *Stížnost Jana Rampicha na jednání příslušníků MS SNB Plzeň vůči příznivcům hnutí Punk Rock*.

⁹⁹ ABS, př. č. 2613. *Stížnost Jana Rampicha na jednání příslušníků MS SNB Plzeň vůči příznivcům hnutí Punk Rock*.

¹⁰⁰ VANĚK, Miroslav. *Byl to jenom rock'n'roll? hudební alternativa v komunistickém Československu 1956-1989*. Academia: Praha, 2010. ISBN 978-80-200-1870-0, s. 599.

¹⁰¹ Viz Příloha 14.

¹⁰² ABS, fond X. správy SNB, inv. č. 1160. *Denní informace ze S-StB Plzeň (květen-prosinec 1987)*.

¹⁰³ ABS, fond X. správy SNB, inv. č. 544. *Vyhodnocení bezpečnostní situace po linii 3. odboru v jednotlivých krajích (1. - 4. čtvrtletí 1987)*.

Teprve v průběhu roku 1988 zájem plzeňské StB o Jana Rampicha pravděpodobně slábně, alespoň dle zatím dostupných pramenů, kde se v porovnání s rokem 1987 jeho jméno objevuje méně často.

Plzeňské kapely v závěru 80. let (1987–1989)

Především první část druhé poloviny 80. let tedy rozhodně nebyla pro dění na plzeňské neoficiální hudební scéně příznivější než předchozí roky. K zákazům kapel a rušení koncertů docházelo přinejmenším ve stejné míře jako v roce 1983, kdy byla zahájena celostátní akce ODPAD. Bylo to dáno i tím, že tato akce StB byla vlastně neúspěšná. Počet kapel i uskutečněných koncertů neustále narůstal, a přestože v souvislosti s tím přibývalo i zákazů, režimu se nepodařilo tento trend utlumit. V tomto ohledu byl vývoj v Plzni stejný jako v rámci celého Československa. V roce 1987 aktivita státních orgánů proti neoficiální hudební scéně v Plzni dosáhla svého druhého vrcholu. Ve vyhodnocení činnosti 2. odboru S-StB za rok 1987 jsou uváděna opatření proti skupinám GARDE, ODYSSEA, CODA, což byly do té doby povolené zábavové kapely, které s punkem či undergroundem neměly co do činění, dále proti undergroundovým THE SUŘÍK, a také proti koncertům či srazům ve Starém Plzenci, Předenicích, Sokolově, Sušici, Kornaticích na Rokycansku, Útušicích, Plasech, Horní Bříze a Nýřanech.¹⁰⁴ A že se tyto zásahy mohly týkat i středoškoláků, dokládá informace o neúspěšném pokusu studentů plzeňského gymnázia založit si kapelu. Vedoucí budoucí kapely byl podle těchto údajů ročník 1972, tedy v roce 1987, kdy se o jeho činnost začala zajímat StB, mu bylo patnáct let.

„Operativními prostředky byl získán poznatek, že 4členná skupina mládeže veřejně vyvěsila plakát oznamující, že založili Spead Metalovou hudební skupinu Hroboso. Dále vyzývali zájemce o členství v klubu uvedené skupiny a požadovali zaslání finančního příspěvku na činnost. Provedeným PRO se členy skupiny za přítomnosti pedagogického pracovníka byla závadová činnost plně dokumentována. Vzhledem k tomu, že všichni členové skupiny jsou problémoví studenti gymnázia J. Fučíka v Plzni, bude vedením školy přijato vlastní výchovné opatření. Skupina od další negativní činnosti upustila.“¹⁰⁵

Přes všechnu snahu S-StB Plzeň plnit úkoly dané akcí ODPAD se plzeňská neoficiální hudební scéna v závěru 80. let neustále rozrůstala. Přibývalo kapel i jejich příznivců. Mezi skupiny, jejichž vznik spadá právě do tohoto období, patří: KUDY KAM, CHRONICKÁ NEVINNOST, VELKÝ ŽERT, SMÍŠENÉ

¹⁰⁴ ABS, fond X. správy SNB, inv. č. 453. *Vyhodnocení plánu práce 2. odb. S-StB Plzeň pro rok 1987.*

¹⁰⁵ ABS, fond X. správy SNB, inv. č. 453. *Vyhodnocení plánu práce 2. odb. S-StB Plzeň pro rok 1987.*

POCITY, POŽÁR MLÝNA, JAZZOVÁ RÝMA, PO ČTYŘECH, GIGANTICKÁ PAUZA.¹⁰⁶ Dál také fungovaly některé starší kapely, kterým se podařilo svoji existenci v průběhu 80. let uhájit: BRADAVICE, ZNOUZECTNOST, OPM a zákazy stíhaný THE SUŘÍK. Kromě uvedených kapel ale vznikala i zanikala řada dalších, byť často se mohlo jednat jen o krátkodobé pokusy, které ke vzniku skutečně fungující kapely nakonec nevedly.

V průběhu roku 1989 množství informací ohledně plzeňských kapel v dostupných materiálech Archivu bezpečnostních složek, Státního oblastního archivu v Plzni i Archivu města Plzně rapidně klesá. V posledním roce svého trvání komunistický režim v Československu i jeho bezpečnostní složky v Plzni byly přeci jen nuceny věnovat se odlišné problematice, která již ale úzce souvisela s jejich vlastním zánikem.

Závěr

V závěru 70. let je nastupující generace náctiletých ovlivněná hudbou pronikající k nim přes železnou oponu a někteří z nich se pokouší zakládat první kapely. V souvislosti s vývojem populární hudby ve světě a určitým zpožděním daným právě izolací Československa, se jednalo podobně jako v ostatních regionech o kapely, jejichž hudba vyrůstala především z punkových a novovlnných základů. Ovšem ve srovnání s jinými kraji a především Prahou těch ryze novovlnných kapel bylo na Plzeňsku pomálu. Zároveň zde již od 70. let existovalo několik kapel z oblasti undergroundu se specifickým projevem typickým právě český underground. V průběhu 80. let docházelo k dalšímu stylovému rozrůznění, především v okruhu původně punkových kapel. Objevuje se hardcore, u některých skupin jsou patrné folkové vlivy, u dalších převažuje nadsázka a recese nad stylovou vyhraněností. V závěru dekády vzniká i několik kapel, které přicházejí s hudbou založenou především na metalových základech.

Drtivá většina těchto kapel stála po celá 80. léta vně státem regulovaného kulturního dění, a tvořila tak neoficiální hudební scénu. Zároveň platí, že ačkoliv některé z nich usilovaly o legitimizaci své činnosti, nebylo jim to ze strany úřadů umožněno. Od roku 1983 až do listopadu 1989 probíhala celostátní akce StB nazvaná ODPAD, jejímž cílem bylo eliminovat činnost právě punkových a novovlnných kapel. Současně už od 70. let zůstávala v platnosti obdobná akce StB s názvem KAPELA namířená proti undergroundu. A protože většina plzeňských kapel 80. let vyrůstala z punkových kořenů a další se řadily k undergroundu, zůstaly kapely tohoto ražení po celé sledované období v nepovolené sféře

¹⁰⁶ PETROVÁ, Jana. *Zapomenutá generace 80. let 20. století: nezávislé aktivity a samizdat na Plzeňsku.*

hudebního dění. Společně s kapelami se častým cílem VB a StB stávali také jejich příznivci a organizátoři koncertů. Ti všichni tvořili plzeňskou neoficiální hudební scénu 80. let, kterou přes skromné začátky tvořilo v druhé polovině dekády v rámci západních Čech několik set především mladých lidí.

V činnostech StB měla v 80. letech vyšší prioritu celostátní akce ODPAD, hlavní zásahy v akci KAPELA proběhly již v předchozím desetiletí. Úkoly v akci ODPAD plnil 2. odbor S-StB v Plzni, v jednotlivých okresech prostřednictvím O-StB, vše v součinnosti s útvary VB a také úřady, které povolovaly a dohlížely provozování kulturních akcí. Součástí plnění těchto úkolů byla i tzv. kontrarozvědná ochrana školní mládeže, především učňů. Nadřízeným orgánem, který činnosti jednotlivých krajských správ StB řídil, a kterému náčelník 2. odboru S-StB Plzeň pravidelně vykazoval průběh celé akce, byl 3. odbor X. správy SNB se sídlem v Praze.

Zásahy StB se odehrávaly formou tzv. profylakticko-rozkladných a preventivně-výchovných opatření, která nabývala různých konkrétních forem od individuálních pohovorů, k zamezení přijetí ke studiu, vyloučení ze studia či rozvázání pracovního poměru. Mezi tato opatření patřilo také rozehnutí kulturní akce, hudebního festivalu nebo koncertu. Zároveň StB posilovala agenturní síť, po celé období je patrná snaha infiltrovat se do prostředí mladé generace prostřednictvím tajných spolupracovníků a důvěrníků. Plzeňská S-StB byla neaktivnější v roce 1983, kdy byla akce ODPAD vyhlášena a také v roce 1987, zřejmě v souvislosti s novými instrukcemi z 3. odboru X. správy SNB a také s nárůstem počtu plzeňských kapel a jejich příznivců.

ODPAD byl prvotně namířen především proti známým pražským novovlnným kapelám první poloviny 80. let, které v té době oficiálně vystupovaly, s cílem odebrat jim status oficiálních hudebních skupin, zakázat je. Svým celostátním charakterem byla ale akce ODPAD namířena i do regionů, kde ovšem podobné kapely existovaly pouze okrajově či neoficiálně, tak jako tomu bylo v Plzni a západních Čechách. Zde docházelo k situacím, kdy byly zakazovány rockové kapely hrající na zábavách, jejichž tvorba neměla s novou vlnou či punkem nic společného. A v souladu s cílem předcházet vzniku nových skupin se StB na Plzeňsku zaměřovala i na kapely, které teprve vznikaly a byly tvořeny i žáky posledních ročníků základních škol.

V rámci akce ODPAD zaměřovala StB svoji pozornost i na jednotlivce, většinou aktivní příznivce některé hudební skupiny nebo organizátory koncertů. Jejich činnost byla pak v hodnocení StB často dávana do souvislosti s politickou

opozicí vůči režimu, mohli být oficiálně označeni za nepřátelské osoby a neoprávněně kriminalizováni. V plzeňském kontextu se v této souvislosti jedná především o Jana Rampicha, který se kvůli svým aktivitám na neoficiální hudební scéně, a především kvůli svému občanskému postoji stal ve druhé polovině 80. let častým terčem obtěžování ze strany plzeňských bezpečnostních složek.

Až v úplném závěru 80. let se aktivita StB v akci ODPAD na Plzeňsku významně snižuje, a naopak počet stále ještě neoficiálních kapel a jejich příznivců výrazně narůstá. Řada z nich se po roce 1989 podílela na formování nově vznikající plzeňské klubové scény a některé se v 90. letech zapojily i do širšího hudebního dění mimo plzeňský region.

Použité zdroje / References

Archiv bezpečnostních složek

ABS, fond X. správy SNB, inv. č. 1160. *Denní informace ze S-StB Plzeň (květen-prosinec 1987).*

ABS, fond X. správy SNB, inv. č. 450. *Vyhodnocení plánu práce 2. odb. S-StB Plzeň pro rok 1984.*

ABS, fond X. správy SNB, inv. č. 451. *Vyhodnocení plánu práce 2. odb. S-StB Plzeň pro rok 1985.*

ABS, fond X. správy SNB, inv. č. 452. *Vyhodnocení plánu práce 2. odb. S-StB Plzeň pro rok 1986.*

ABS, fond X. správy SNB, inv. č. 453. *Vyhodnocení plánu práce 2. odb. S-StB Plzeň pro rok 1987.*

ABS, fond X. správy SNB, inv. č. 544. *Vyhodnocení bezpečnostní situace po linii 3. odboru v jednotlivých krajích (1. - 4. čtvrtletí 1987).*

ABS, fond X. správy SNB, inv. č. 697. *Celostátní porada s náčelníky oddělení 2. odborů S-StB na 3. odboru X. s. SNB dne 27. 10. 1983.*

ABS, př. č. 2106-2124. *Zhodnocení plnění ročního prováděcího plánu OS SNB Klatovy 1983.*

ABS, př. č. 2106-2124. *Vyhodnocení ročního prováděcího plánu OS SNB Plzeň-jih za rok 1983.*

ABS, př. č. 2106-2124. *Vyhodnocení ročního prováděcího plánu OS SNB Rokycany za rok 1983.*

ABS, př. č. 2106-2124. *Roční plán OS SNB Rokycany na rok 1984.*

ABS, př. č. 2106-2124. *Roční plán správy StB Plzeň na rok 1984.*

ABS, př. č. 2106-2124. *Vyhodnocení plnění RPP SVB za uplynulé období roku 1983 a návrhy úkolů v oblasti služební činnosti VB pro rok 1984.*

ABS, př. č. 2106-2124. *Vyhodnocení ročního plánu MS SNB Plzeň za rok 1983.*

ABS, př. č. 2106-2124. *Vyhodnocení ročního plánu MS SNB Plzeň za rok 1984.*

ABS, př. č. 2106-2124. *Vyhodnocení ročního plánu OS SNB Cheb za rok 1984.*

ABS, př. č. 2106-2124. *Výhodnocení ročního plánu OS SNB Rokycany za rok 1984.*

ABS, př. č. 2106-2124. *Vyhodnocení služební činnosti správy StB Plzeň, 1983.*

ABS, př. č. 2613. *Stížnost Jana Rampicha na jednání příslušníků MS SNB Plzeň vůči příznivcům hnutí Punk Rock.*

Státní oblastní archiv v Plzni

SOA Plzeň, fond KV KSCĚ, kar 256. *Charakteristika bezpečnostní situace v Západočeském kraji za období od 1. 7. 1983 do 31. 12. 1983.*

SOA Plzeň, fond KV KSCĚ, kar 259. *Charakteristika bezpečnostní situace v Západočeském kraji za období od 1. 7. 1983 do 31. 12. 1983.*

SOA Plzeň, fond ZKNV, kar 268. *Komise ochrany veřejného pořádku (21. 1. 1980–26. 5. 1982).*

SOA Plzeň, fond ZKNV, kar VV303. *Povolovací řízení burz knih a gramofonových desek. 1985.*

SOA Plzeň, fond ZKNV, N 3. *Charakteristika bezpečnostní situace v Západočeském kraji za období od 1. 7. 1981 do 31. 12. 1983*

Archiv města Plzně

AmP, fond Parku kultury a oddechu Plzeň, inv. č. 261. *Oznámení o konání závěrečných zkoušek pro účastníky školení beatových souborů v roce 1979.*

AmP, fond Parku kultury a oddechu Plzeň, inv. č. 263/2. *Metodický pokyn k jednotnému výkladu směrnic při provozování činnosti lidových hudebníků v Západočeském kraji, 1975.*

Rozhovory

Rozhovor Miroslava Vaňka (vedoucí COH při ÚSD AV ČR) s Ladislavem Rottem (redaktor ČRo Plzeň, autor knih o plzeňském rocku), datum a místo neuvedeno. Přepis rozhovoru uložen ve Sbírkách rozhovorů COH v Praze, Vlašská 9.

Rozhovor Miroslava Vaňka (vedoucí COH při ÚSD AV ČR) s Vojtěchem Lindauem (hudební publicista), datum a místo neuvedeno. Přepis rozhovoru uložen ve Sbírkách rozhovorů COH v Praze, Vlašská 9.

Rozhovor Petra Šilhánka (student FPE ZČU v Plzni) s Karlem Boušou (člen strakonických kapel Telex, Carlos And His Coyotes), dne 10. 3. 2016 ve Strakonících. Přepis rozhovoru uložen v soukromém archivu autora.

Rozhovor Petra Šilhánka (student FPE ZČU v Plzni) s Petrem Démou Škabradou (člen plzeňské skupiny Znouzectnost), dne 9. 2. 2016 v Plzni. Přepis rozhovoru uložen v soukromém archivu autora.

Rozhovor Petra Šilhánka (student FPE ZČU v Plzni) s Radkem Diestlerem (hudební publicista), dne 22. 3. 2016 v Plzni. Přepis rozhovoru uložen v soukromém archivu autora.

Citované publikace

DRNEK, Jan, EISENHAMMER, Jan. *The Suřík: vznik a dějiny legendy plzeňského undergroundu: sepsáno dle osobních záznamů Jana Eisenhammera*. Občanské sdružení Street: Plzeň, 2015. ISBN 978-80-904746-1-1.

PETROVÁ, Jana. *Zapomenutá generace 80. let 20. století: nezávislé aktivity a samizdat na Plzeňsku*. Jana Petrová ve spolupráci se Sdružením občanů Exodus: Plzeň, 2009. ISBN 978-80-254-4112-1.

ROTT, Ladislav. *50 let bigbitu v Plzni 1962-2012. Takto hráli, když jim stály davy pod pódiem*. RegionAll: Plzeň, 2012. ISBN 978-80-904310-7-2.

VANĚK, Miroslav. *Byl to jenom rock 'n' roll?: hudební alternativy v komunistickém Československu 1956-1989*. Academia: Praha, 2010. ISBN 978-80-200-1870-0.

Periodika

RAMPICH, Jan. *Historie punk rockového hnutí v Plzni*. In: *The 10 Years Flexi-Disc*, samizdat, 1987.

Absolventské práce

PĚKNÁ, Barbora. *LP deska jako symbol svobody*. Bakalářská práce, FHS UK: PRAHA, 2014, vedoucí bakalářské práce Miroslav Vaněk.

Internetové zdroje

Bossanova. Bigbít. Internetová encyklopedie rocku. Dostupné z URL: <<http://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/kapely/1520-bossanova/>>[cit. 2016-06-10].

Petice z Klatov za Jana Rampicha. Stres. Západočeský občasník New Dissent. [online] Dostupné z URL: <http://scriptum.cz/soubory/scriptum/stres/stres_1989_02_ocr.pdf>[cit. 2018-06-10].

Plzeň a okolí. Bigbít. Internetová encyklopedie rocku. Dostupné z URL: <<http://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/clanky/184-plzen-a-okoli/>>[cit. 2016-06-10].

Roman Holý. Monkey Business. [online] Dostupné z URL: <<http://www.monkeybusiness.cz/>>[cit. 2016-06-10].

Rozhovor: Představení kapely Bradavice. Plzeňské kapely.[online] Dostupné z URL: <<https://www.plzenskekapely.cz/clanky/rozhovory/predstaveni-kapely-bradavice-11-2014/>>[cit. 2016-06-10].

Vejce. Rock Memories. Dostupné z URL: <<http://rockmemories.cz/rock-memories/vejce>>[cit. 2016-06-10].

Základní údaje. Obec Plískov. [online] Dostupné z URL: <<http://www.pliskov.cz/zakladni-udaje/>>[cit. 2016-06-10].

O autorovi:

Mgr. Petr Šilhánek (*1977) vystudoval obor Hudební výchova – Dějepis na Pedagogické fakultě Západočeské univerzity v Plzni a v současnosti pracuje jako učitel na Základní škole Karla Vokáče ve Strašicích na Rokycansku.